

TÜRK SOLU

Yıl : 1
Sayı : 38
6 Ağustos 1968
100 Kuruş

Emperyalizm ve işbirlikçileri YENİLECEKTİR!

«Amerikan emperyalizmine ve onun yerli işbirlikçilerine karşı çıkan, düzenin değişmesini isteyen Allahsızlar, Komünistler. Böylesinin katli caizdir...» yollu Türk kanına susamış propaganda; AP basının «Cihat» çağrıları ile sabah karanlığında camilerde toplanan binlerce kişilik cemaatlerin kıldığı namazlar; komünizmle mücadele mitingleri; ve Amerikalı danışmanlarının örgütlerine uygun biçimde bu «Cihat» kampanyasını, Türkçesi iç savaş hazırlığı; Türkiye'de milli ne varsa, ilerici ne varsa, devrimci ne varsa, namuslu ne varsa, ona karşı savaşı düzenleyen AP iktidarı Başbakanının meydan okuyuşu:

«Bir avuç insan 1961 Anayasası içindeki hakları sulistimal ederek huzuru bozmak istiyor. Bunların Türkiye'yi istedikleri istikamete sürüklemeye güçleri hiçbir zaman yetmeyecektir... Sokağa dökülenler, karşısında milleti bulacaktır... Kendisini kabadayı sananlar akıllarından çıkarmasınlar ki, bu milletin sinesinde onlardan çok da ha kabadayıları vardır... Biz burada halkın sesini temsil ediyoruz... Ve kanımız pahasına da olsa yolumuzdan dönmeyeceğiz!»

Demirel'in bu sözleri millîci güçlere tam bir meydan okumadır. Dünnün, dostun — düşmanın saydığı, başı dik Mustafa Kemal Türkiye'sinin yeniden gerçek olmasını özleyenlere karşı, NATO'suyla, yabancı üsleriyle, ikili anlaşmalarıyla, 6. Filosuyla Amerikalı gitsin, bizbize, Türk — Türkiye kalalım diyenlere karşı, Sükan polisi elinden şehit düşen ve cesedi kaçıran arkadaşları Vedat Demircioğlu'na bir temsil cenaze töreni düzenleyen gençliğe karşı, her bilinçli Türk miliyetçisine karşı, Atatürk'ten miras ne kaldıysa ona karşı, 27 Mayıs'a ve onun getirdiği olumlu ne varsa, ona karşı pervasızca bir meydan okumadır Başbakanın bu demeci.

Demirel'in ilk solukta, «1961 Anayasasının sağladığı haklar» dan yakınması da raslantı değildir. Anayasa Demirel iktidarının ve arkasındaki yerli yabancı güçlerin önünde en önemli engeldir. CIA denetiminde bir Papadopolos, bir Suharto rejimine benzer bir düzene ulaşmak için mutlaka aşılması gereken bir engel...

Birkaç gün önce bir iktidar gazetesinde yayınlanan ve Demirel tarafından diktirildiği söylenen son derece önemli yazı, Başbakanın kendi konuştuğu zaman, üstü örtülü bir dille söylediği şeyi, en açık biçimde ifade etmektedir. Şöyle denmektedir yazıda:

«Bugünkü olayların, huzursuzlukların tek sebebi Anayasa düzenidir. Bu Anayasa, çeşitli özel kuruluşlar meydana getirmiş ve hükümeti eli ko lu bağı hale sokmuştur...» Ve yazıda Anayasa Mahkemesinin, Yargıtayın, Danıştayın, Yüksek Seçim Kurulunun, Üniversitenin ve hele Ordunun yanı sıra Atatürk'ü asker — sivil aydın zümrenin biricik güvenceleri olarak kalmış olan bürokrasinin bu kal'alarının, AP emrinde yâni işbirlikçi sermaye — feodal ağa ortaklığının emrinde, birer kukla olmasına Anayasa'nın engel olmasından bütün kuvvetin her türlü denetimden kurtulmuş bir Meclis çoğunluğunun, bir Hamidolar grubunun tekelinde bulunmamasından yakınılmaktadır. Özlenen şey, AP iktidarının ve arındıkları güçlerin özlediği şey, Menderes'in de bir zamanlar gerçekleştirmeyi umduğu şeydir: Amerikan emperyalizmi — işbirlikçi sermaye — feodal ağa üçlü ittifakı için «Dikensiz gül bahçesi» yâni faşist diktatör.

PLÂNLARI NEDİR?

Bunu sağlamak için Başbakanın danışmanlarıyla birlikte hazırladıkları bir plânları vardır. Demirel'in son de mecinde bunun nasıl bir plân olduğu gene üstü örtülü biçimde, açığa vurulmaktadır: «Sokaklara dökülenler karşısında milleti bulacaktır» diyor Demirel. «Millet» derken aklından geçen Konya'daki ikinci Delibaş isyanının gözü dönmüş yobazlarıdır; MTTB denen sahte gençlik örgütünün merkezine depo edilmiş sopalarla silâhllanmış, sendikacı geçinen sabıkahların çağrısına uymuş serseri gürühdür; CKMP'nin cudo talim kampında eğitilmiş SS'lige özenen, dünyadan habersiz bir avuç gafil gençtir. Bunları çıkaracaktır, Anayasa'da yazılı hak ve özgürlüklerden yararlanarak bağmsız ve demokratik bir Türkiye uğruna kanunlu gösterilerde bulunan Türk ulusunun medarı iftihar devrimci gençliğin karşısına Demirel.

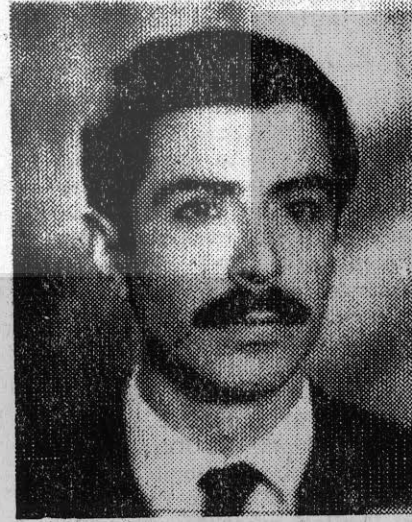
Oyunları ortadadır: Amerikan filosu bundan sonraki gelişinde büsbütün küstahça davranacak, ve ırz düşmanı sarhoş Amerikan bahriyelilerini her gerçek Türk'ü isyan ettiren tahrik edici davranışlarını Sükan polisi ile birlikte eli sopalı AP kabadayıları ve yobaz takımı koruyacaklardır; ve Türk milleti bunu, yâni, Amerikan vesayeti altında eli sopalı zor balar düzenini, sineye çekme zorunda bırakılacaktır. Ve böylelikle bütün demokratik hak ve özgürlükler boğularak, Anayasa rafa kaldırılacak parlamenterizm kisvesine bürünsün ya

da bürünmesin AP Meclis çoğunluğunun faşist diktatör gerçekleştirmiş olacaktır. Ve, bu plânlarını uygularken, akıllarınca kurnazca davranacaklardır: Konya'da yapmayı denedikleri gibi — ki, bu aldatmaca kimseyi kandırmamıştır — «Ordu — Millet elele» mitingi girişimleriyle Kemalist Türk Ordusunu saf dışında tutmayı tasarlamaktadırlar.

KURSAKLARINDA KALACAKTIR

Ama Türk ulusunu bu oyuna getiremeyeceklerdir. İşbirlikçilerin, Amerika'nın kanadı altında faşist diktatörlerin kursaklarında kalmasını sağlayabilecek millîci güçler vardır Türkiye'de. Ulusumuzun en bilinçli, en fedakâr parçası olan öğrenci gençlik başta, Türk adına lâ-yık olmayan, bir avuç işbirlikçi dışında tüm Türk halkı, dünya tarihinde ilk defa olarak emperyalizmi bir millî kurtuluş savaşında yenmiş olan babalarına lâ-yık evlatlar olduklarını ispat edeceklerdir; ve dünküleri olduğu gibi, bugünün Vahdetin'lerini de, Damat Feritlerini de Dürrüzadelerini de, iplerini çeken emperyalistlerle birlikte etkisiz hale getirmeyi bilecek ve tam bağımsız, gerçekten demokratik Türkiye'yi gerçekleştirecektir. Yeter ki, bütün millîci güçler, siyasî inançları ne olursa olsun bütün Türk yurtseverleri emperyalizmin ve yerli ortaklarının oyunlarını iyice anlasınlar ve omuz omuza durmasını bilsinler. Ve kim bu tarihi dönemde millîci safları bölücü bir davranışta bulunuyorsa, kim anti — emperyalist safında göğüs geren, coplanan, taşlanan, şehitler veren devrimci gençliğe «anarşistler» sıfatını reva görüp, yalınlığı, pa sifliği savunuyorsa, Mehmet Ali Aybar'ın son demecinde olduğu gibi bunu «sosyalizm» adını kullanarak yap-sa da, o bilinçli ya da bilinçsiz olarak, emperyalizme ve işbirlikçilerine hizmet etmektedir. Ve böylesinin hesabı dürtüktür. Ve tam bağımsızlık uğruna mücadelede kesin bir davranış benimsemeyip, sureti — haktan görünerek, Konya'daki ikinci Delibaş isyanını, devrimci gençliğin yurtseverce çıkışıyla aynı sepete koymaya kalkanlar, «ne sağcıyız ne solcu» saçmalığına sahip çıkanlar da işbirlikçilerin ekmeğine yağ sürmekten öte bir şey yapmamaktadırlar.

«Cihat» adı altında faşist terör düzeni hazırlıkları içindedir iktidar. Bunu bilelim ve Türk yurtseveri olarak en aktif biçimde faşizme karşı duralım!

Sorumlu Müdürümüz Bora Gözen Tutuklandı

Yazı İşleri Müdürümüz Bora Gözen tutuklandı.

Bora Gözen 6. Filonun sularını kirletmesine karşıydı. Kadınlarımızı, kızlarımızı kirletmesine karşıydı.

Gazeteci olarak olayları yâkından izleyip aksettiriyordu.

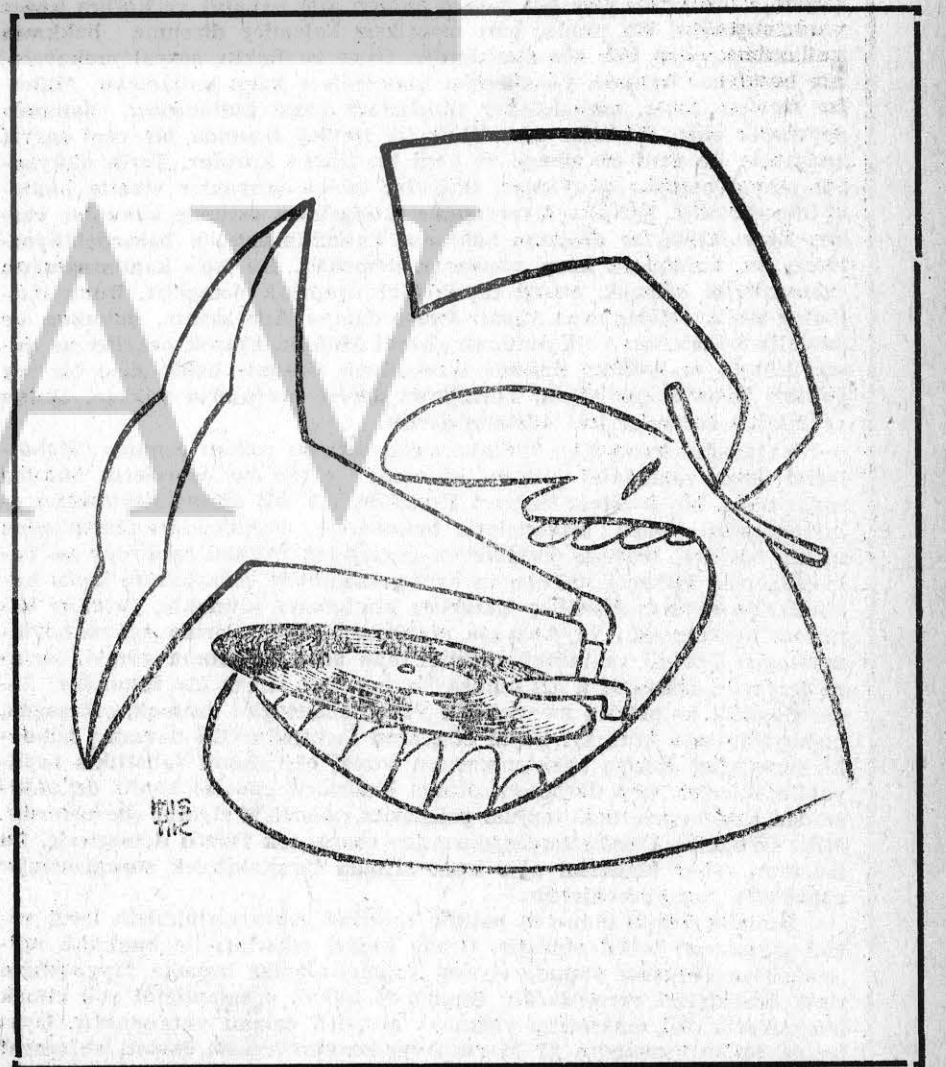
O, şehit düşen Demircioğlu'ndan akan kanları da ve ölünün kaldırılması üzerine yapılan sembolik merasimi ve çıkan olayları da yakından izlemiş ve Türk Solu'nda aksettirmişti.

6. Filo gideli haftalar geçmiş ve neden sonra adı geçen olaylarda toplum polisini kalemi ile değil fiilen taşlamaktan tutuklan-mıştı.

Genç Üniversiteleri cop darbeleriyle öldüren, gözlerini oyan katiller ellerini kollarını sallaya sallaya doluşmakta, buna karşı bu anti — emperyalist eyleme katılıp da tutuklanan genç vatanseverlerin sayısı Bora Gözen'le birlikte 15'i bulmakta.

AP iktidarının başta devrimci gençlik, bağımsız ve demokratik Türkiye'den yana millîci güçlere karşı terör politikasında Türk Solu'nun payına düşen şimdiyedek dört tutuklamadır.

Amerikanıcı egemen çevrelerin bu terör tedbirleri Türk Solu'nun doğru yolda yürüdüğünün kesin kanıtıdır. Ve tek sonuç verir: Direncimizi bilemek.

DÜZELTME:

Geçen sayımızda sehven «Sosyalizm mi? Reform mu?» şeklinde çıkan başlık, «Sosyalizm mi? Reformizm mi?» şeklinde olacaktı. Düzeltir. Özür dileriz.

başyazı

Hukuka Saygı

Suphi KARAMAN

Kaynağı ile ve uygulaması ile bir bütün olarak hukuk, kurulu düzenin temelidir. Yerleşmiş hukuk kuralları ve mevcut kanunlar hukukun kaynağıdır. Politikadaki, yönetimdeki ve kaza organlarındaki uygulayıcılar ise, tutumları ile, hukuk egemenliğinin ve hukuka saygının başlıca sorumluları olurlar. Özellikle yöneticilerin, iktidarın ve iktidar çevrelerinin dolu dizgin saldırısı hukukun itibarını vatandaş indinde parça parça eder. Bunun sonunda kurulu düzenin çürümesi kulakları tırmalar. Mülkün temeli adaletin iktidarlara saldırısı ve zaafa uğratılması toplumdaki birikimi hızlandırır, bunalımı şiddetlendirir. Bu, nehrin ters yönde akıtılmaya zorlanmasıdır. Bentlerin şisirlmesi, gerisindeki ovaların sularla doldurulması hep aynı biçimde devam ettirilemez. Bir maksimum noktadan sonra bendlerin aşılması olayları doğal düzene tekrar sokar. Bu kaçınılmaz sonuçtur. Hayat dönüşü olmayan nehirler gibidir. Bunu bilmek lazımdır. Hiçbir zorlama bu kuralı bozamaz. Tersine olarak eğer direnç hesapları yanlış tutulmuş ise —ki sosyal bilimden yoksun, tarih şuru olmayan yöneticiler bu hataya sık sık düşmüşlerdir— toplumun sosyal basıncı bentleri yıkar. Durgun sular azgınlıktır. Doğal felâket sosyal bir afet halini alır. Köpeklerin arasında kelleler görünmez olur. Bunalımlar patlama noktasının ötesine hızla geçmiştir artık. Hukuka saygısızlık hukuk egemenliğini yok etmiştir artık. Devletin korunması, birinci derecede, yürütme gücü elinde olan iktidarların görevidir. Hukuk egemenliğinin iktidarlara eliyle zedelenmesi kılere dayalı bir kasıttır, kasıta dayalı bir arka niyetin sonucu değilse, o halde, bir akılsızlığın eseridir.

İstanbul seçimleri üzerinde Yüksek Seçim Kurulu tarafından alınan karar son haftalar içerisinde şaşkınlığa, perişanlığa yanı sıra bir büyük gümürtünün kopmasına sebep oldu. İktidar basını ve iktidarı destekleyen çevreler Yüksek Seçim Kuruluna ve Seçim Kanununa karşı söylenmedik söz bırakmadılar. Saldırının ilk işareti, her zaman olduğu gibi, yine Sayın Başbakan'dan geldi. 13 Temmuz'da yaptıkları basın toplantısında Başbakan İstanbul İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi seçimlerini iptal eden Yüksek Seçim Kurulu için: "Yüksek Seçim Kurulu'nun kararları içerisinde, vatandaş iradesini tamamen değiştiren nitelikte bulunanlar vardır. Aslında iptal edilen tutanak değil, oylardır. Ve oyların içindeki tercih ve iradedir." gibi isnatlarda bulunmuş ve Yüksek Seçim Kurulu'nun, seçmen indindeki itibar ve itimatını artırıcı tedbirleri söz konusu etmiştir. Oysa Yüksek Seçim Kurulu'nun, bir yargı organı olarak, seçim güvenliğini Anayasa gereğince sağlamak üzere yaptığı iş sadece elindeki kanunu uygulamaktır. Kanun aday listelerinin fiilen zaman zaman içerisinde verilmesini emretmiştir. Bir parti kanunun bu emrine uymakta kusur edince diğer bir parti de itirazını yapmış ve bu sonuç elde edilmiştir. Hal böyle iken Yüksek Seçim Kurulu'nun vatandaş iradesini tamamen değiştiren kararlar vermekle itham etmek, iptal edilen tutanak değil, oylardır, oyların içindeki tercih ve iradedir diyerek, bir çeşit jüri içerisinde, yargı organlarını vatandaşla karşı karşıya getirmek ve seçmen indindeki itibarsızlığından söz etmek hukuku ve hukukçuyu küçük düşürmek gayretinden başka bir şey olmamıştır. Bunun üzerine iktidar çevreleri ve basının sorumsuz silâhşörleri yayılım ateşine başlamışlar, saldırılarını yine her zaman olduğu gibi hakaret ve küfürle kavrırmışlardır. Bu arada, bazı mantıksız kalemler direnme hakkının kullanılmasından bile söz etmişlerdir. Oysa bu hakkı, sosyal mukavelelerin bozulması halinde, yönetilenler yönetenlere karşı kullanırlar. Milletler Devlete karşı, muhalefetler iktidarlara karşı kullanırlar. Sonunda devrimler olur, ihtilaller olur. Halk ve Devlet arasında bir yeni sosyal mukavele ile yeni bir denge ve yeni bir düzen kurulur. Tarih okuyanlar, sosyal politika okuyanlar, ihtilaller tarihi okuyanlar elbette bunları bileceklerdir. Politika hiyerarsisinde iktidarların üstünde kanunlar vardır. Eğer iktidarlara direnme hakkının kullanılmasından bahsedebiliyorsa, bu, kanunlara karşı yapılacak demektir. Bu ise kanunsuzluğun egemenliğini istemek, anarşi teşvikçiliği yapmak demektir. Bunu iktidarlara değil, iktidarsızlara yapar. İşte o zaman Anayasanın, hukukun ve devletin kollanması ve korunması görevi Millet'in uyanık bekçilerine düşer. Hukuk ve politika ilminde iktidarların direnme hakkı diye bir şey yoktur. Bunu ancak şimdi, Türkiye'de devlet şuurundan yoksun, akılsız ve bilgisiz kalemler icat edebilmektedirler.

Yağdırılan hakaretler hukuka saygı sınırını çoktan aşmıştır. Kendilerini daimi muhalefet psikozu içerisinde gören bu çevrelerin hukuka saygısızlığı, bir boşalma ihtiyacı içerisinde, sık sık ortaya koydukları olaylardandır. Çeşitli bahanelerle hukuka ve hukukçulara temsil eden seçkin kişilere, iktidarı destekleyen çevrelerce yapılan saldırılar ve hakaretler son birkaç yılda olağan hale getirilmiştir. Anayasanın kesin hükümlerine rağmen Danıştay kararları bir kenara itilmekte, yargıtay kararları horlanmakta ve Anayasa Mahkemesi kararlarına açıkça sövülmektedir. Devleti ve mülkün temeli olan adaleti koruma görevi, birinci derecede, iktidarlara ait olunca bu hal akıl almaz bir tutumdur. Sadece politik kararlarla memleketin yönetilebileceğini sanmak, ortaçağda, İspanya'da şato kurmayı hayal etmekten farkıdır. Bu davranış içindeki yöneticiler Konya ayaklanmasının irticaı olmadığını rahatlıkla söyleyebileceklerdir. Cop darbeleri altında öldürülen gençler henüz defnedilmeden hastahanelerdeki toplum polislerini rahatlıkla ziyaret edeceklerdir. Milli Güvenlik Kurulu toplantılarından sonra, tek tarafı demerlerle, bu Kurulun asker kişilerini ağır isnat altında bırakabilecek sorumsuzluğu rahatlıkla yapabileceklerdir.

Hukuka dayalı olmayan politik kararlar yakın tarihimizin ibret verici sayfalarını teşkil etmiştir. Orada kişisel çıkarları ile bugünkü milyonların vurgunu peşinde siyaset yapmış olanlar hukuka saygısızlığın tipik örneklerini vermişlerdir. Bugün de hukuk egemenliğini yok etmek isteyenlerin asıl maksatları yağmaya elverişli ortamı yaratmaktır. Oysa bu gayretler boşunadır. 27 Mayıs Anayasasının hukuk devleti ve sosyal devlet ilkelerine dayalı olarak gelişmekte olan ortamda kervan aydınları doğru yürümektedir. Halk gittikçe uyanmaktadır. Haktan ve faziletten yana ilerici aydınlarla, Atatürk'ü kuşaklarla ve sosyalist güçlerle işbirliği halinde olan Türk halkı mutluluğun eşindedir.

Türk toplumunun ekonomik kalkınması, halkın mutluluğu ancak hukukun egemenliğine mümkündür. Halka inananlar, halkın mutluluğunun gerçekten özlemini duyanlar hukuka saygılı olurlar.

Olaylar - Olaylar

Branda Fabrikası İşçilerinin direnmesi

Alibeyköy'deki Finfinis Branda Fabrikası işçileri çoğunlukla TEKSİF Sendikasına bağlıydılar. Ama bu sendikadan gerekli ilgiyi görmüyorlardı. TEKSİF sendikası yöneticilerinin en büyük ilgiyi kendi özel çıkarları üzerine topladıkları, işçi arasında yaygın bir kanydı. Sermayenin karşısına tek — tek çıktıklarında tamamen ezileceklerinin bilincindeydiler. Çıkar yol doğru ruda doğruya üretici işçi sorunlarına eğilen ve üretici işçinin yönetiminde bir sendika kurmaktı. Ve Branda işçileri Temmuz ayı içinde Federal Sendikayı kurdular.

Bunu duyan fabrikatör küplere binecekti. O kadar ki, sendikanın kurulmasında görev alan avukata işçi temsilcileri içinde ağıza alınmayacak küfürler savurmaktan geri durmayacaktı. Avukat, patronu mahkemeye verip de olaya tanık olan işçilerden üçü patronları aleyhine şahitlik ettiğinde patron bu tanıkların işine derhal son verecekti. Bu arada işçilerin baş temsilcisinin işine de son verilecekti.

Sarı sendikamızın işçi — patron çatışmalarındaki tutumları gereği, işçilerimizin patronun bu pervasızca tutumunu sineye çekip kuzu kuzu yine de işlerine devam etmeleri gerektirdi.

Ama henüz yeni kurulmuş olan Federal Sendikaya kayıtlı 200 Branda işçisi, arkadaşları tekrardan işe alınmaya kadar işyerinde oturma kararı alıyordılar. Pabucun pahalı olduğunu gören patron yeni kurulan sendikadan temsilcileriyle görüşme yolları arayıp işçinin işbaşı yapması için gayret sarfetmekteydi.

Branda işçilerinin aşağıda yayınladığımız bildirilerindeki hayati önem de diğer talepleri hâlen pazarlık konusudur.

BRANDA FABRİKASI İŞÇİLERİNE SEVGİLİ İŞÇİ KARDEŞLERİMİZ...

Artık kendi Sendikamızı kendimiz kurduk. Artık bizde sendikacılar saltanatı yok. Kendi işimizi kendimiz göreceğiz.

Biz de işçiyiz. Biz de senelerdir sendikacılar inanmıştık. Mensucat sanayinde en güçlü sandığımız sendikaya bel bağlamıştık. Artık anladık. Büyük olan, güçlü olan sendikacılarımız. Kalkınanlar sendikacılarımız.

Onlar bölünüp parçalandıkça bizi de bölüp parçalamaya bakarlar. Onlar çekilip atırlarsa bize de bulatırmaya bakarlar, aralarında atışıp kapışırlar. O'yu, söz'ü geçmeyen, olduğu yerde hep kalan, hep ve ekmeğin peşinde terleyp koşan hep biz işçiler kaldık.

Anladık artık. Bu yol çıkar yol değil. Yapılanlar ise iş değil. Böylesine sendikacılık biz işçilere göre değil. Biz işyerinde kendi federal sendikamızı kurduk. Toptan istifa edip kendi teşkilatımızı kurduk.

Sendikamızın Başkanı Mes'ut Yıldırım, Sekreter Azimet Akagündüz. Diğer yöneticiler, temsilciler hep bizden, hepsi kendi arkadaşlarımız.

Yalnız değiliz. Bizim gibi düşünenlerle toplanıp birleştik. Önce işyerlerinde işçinin birliğine, sonra işkolunda işçilerin toplanmasına inandık, merkezileştirdik sendikacılıktan ve ücretli sendikacıların bittik usandık. Artık söz hakkı, oy hakkı, kararlara katılma hakkı hep bizim. İşçiler sendikacıların uydusu değil, sahipleri olduğuna bizler inanıyoruz.

İşçi kardeşlerimiz...

Hak yolunda adalet için birlikte çalışalım.

Kendimize güvenip hakkımıza, davamıza inanalım.

BAŞKAN MES'UT YILDIRICI

Disarıdan gelecek yalanlara inanmayım. Türk kanunlarına göre Sendikamız kuruldu. Valiğe, Emniyet Müdürlüğüne bildirildi. Bütün arkadaşların istifaları tamamlandı.

FEDERAL SENDİKA Branda fabrikasının kötü şartlarda, iş emniyeti olmadan çalışmadan bekleyen işçileri...

Hakkımız. Hepimiz biliriz. Finfinis Branda Fabrikasında Türk kanunları tatbik edilmez.

Hepimiz biliriz. Finfinis Branda Fabrikasında kötü şartlarda senelerce çalışmaya uğraştık. Boşuna bekledik durduk.

ARTIK YETER.

Ya bu fabrikada kanunlar tatbik edilir, yahutta kanunlar tatbik edilmeye kadar biz bekleriz. Bekliyoruz. Bekliyeceğiz.

Dost düşman bunu bilsin.

Finfinis Branda Fabrikasındaki kanunsuzluklar saymakla hiç biter mi? Ne gezer. Sayalım. Dost düşman bilsin.

1. Finfinis Branda Fabrikasında iş emniyeti yok. Olsaydı, hak aramak için Federal Sendika kuruldu diye arkadaşlarımız işten kovulmazlardı. İşçiler arasında nifak sokmak için Tek-sif'in adamı iherde dururken Mes'ut Yıldırım, Azimet Akagündüz, Sabahattin Akıl, Mehmet Günden kapı dışarı edilmezdi.

Hâkim önünde doğruyu konuşanlar kötü kişi olmazlardı.

2. Finfinis Branda Fabrikasında Türk İslâm âdetlerine saygı gösterilmez.

Gösterilseydi kız kadın helâları ile erkeklerin helâları bir olmazdı. Ar namus haya hesaba katılırdı.

3. Finfinis Branda Fabrikasında işçilere insan muamelesi yapılmaz. Yapılırdı.

Yemek yiyecek yerleri olurdu.

El yüz yıkanacak musluklar takılırdı.

Toz duman içinde işçi çalıştırılmaz hiç olmazsa üç beş Aspiratör takılırdı.

4. Finfinis Branda Fabrikasında insana değer verilmez. Verilseydi.

12, 13, 14 yaşlarındaki kız erkek çocuklar gece gündüz kıyasıya çalıştırılıp kavrılmazdı.

Artık yeter, usandık.

Sekiz on senede milyonlar olmak işverenlerin hakkı mı bilmeyiz. Ama kanunların bu memlekette tatbik ettirmenin yolunu biz biliriz. Karar verdik bir kere. Finfinis Branda Fabrikasında kanun tatbik edilecek, iş emniyeti sağlanacak, çalışma şartları düzeltilcek. İnsan onur ve değerine yakışan şartlar gerçekleşinceye kadar bekliyeceğiz.

Memleketinde mahkemeler var... Hâkimler var.

Biz Adalet yolunda Hak için çalışıyoruz.

FEDERAL SENDİKA

CIA'nın yeni bir oyunu

İsveç «Dagens Nyheter» gazetesi geçtiğimiz hafta, Amerikan casusluk Teşkilâtı CIA'nın, Danimarka sağı bir politikacıya gönderdiği 246 sayfalık bir mektubu açıklamıştır. Mektupta, CIA'nın Avrupadaki gençlik kuruluşlarına nüfuz etmek ve bu hafta Bulgaristan başkenti Sofya'da düzenlenen mekte olan Dünya Gençlik Festivalinde olaylar çıkarmak için düşünülen faaliyetler yazılıdır.

Yazıdan, öğrenildiğine göre CIA; Alman, Avusturya ve Skandinav gençlik kuruluşlarını içine alan Uluslararası Sosyalist Gençlik Birliğinin bazı yöneticilerini satın alabilmiştir. Bu örgüte bağlı olan Sosyalist Alman Öğrenciler Birliği Başkanı, İsveç gazetesinin yayınladığı haberi öğrenir öğrenmez, bir demec vermiş ve «bağı bulunduğumuz örgüt yöneticiler'nin, az gelişmiş ülkelerdeki bizzürük hareketlerini ezen bir casusluk teşkilâtıyla işbirliği yapması, utanç verici bir durumdur.» demiştir.

Bunun üzerine, Genç Sosyalistler Birliği de harekete geçmiş ve CIA he-rabına çalıştığı meydana çıkan genel sekreteri istifaya zorlamıştır.

İsveç gazetesinin açıklamasına göre, CIA, Avrupadaki gençlik kuruluşlarını ele geçirmek için 50 bin dolar harcamıştır. Amaç, bundan önceki gençlik festivallerinde de olduğu gibi, 1968 Sofya Dünya Gençlik Festivalini mümkün mertebe baltalamaktır.

1959 yılında Viyana'da düzenlenen gençlik senliğinde, CIA adına çalışan 180 renc, ellerinde tabanca ve gaz bombalarıyla toplanı salonunu basmışlar ve karşı gösteriye geçmişlerdir.

1962 yılında düzenlenen Helsinki Gençlik Haftasında, y'ne CIA'ya bağlı 160 genç, festivale müdahale etmiş ve ancak polislin araya girmesi sonucu, olayların büyümesi önlenebilmiştir. Bu festivale katılan Saygonlu, Tunuslu ve Afrikalı öğrencilere, festivali engellemeleri için CIA tarafından 40 bin dolar teklif edilmiştir.

İsveç gazetesinin açıkladığı mektupta, bundan böyle dağıtılacak paraların daha dar bir çerçevede tutulması, tam anlamıyla güvenilecek kişilerin eline geçmesi ve CIA'ya bağlı üç yan kuruluş tarafından dağıtılması istenmektedir.

CIA AJANI

Ocak 1968 de, CIA'nın satılık adamı olduğu artık belli olan Uluslararası Sosyalist Gençlik Birliğinin Genel Sekreteri, Sofya'daki festival tertip komitesine gönderdiği yazıda, festivale katılacaklarını bildirmiş ve Tertip Komitesinden olumlu cevap almıştır.

Fakat İsveç gazetesinde açıklanan mektuptan sonra, Tertip Komitesi, Birliği festivalden ihraç etmiş ve Sosyalist Alman Öğrenciler Birliği ile Genç Sosyalistler Birliğinin zorlaması üzerine, genel sekreter istifa etmiştir.

Amerikan «New - York Times» gazetesi, CIA'nın bu son oyununa değ-en bir yorumda, «bu gibi olaylar, Amerika'nın dünya barışına duyduğu inancın ne kadar samimiyezsiz olduğunu kanıtlamaktan başka bir işe yaramamaktadır» demiştir.

Rodezya'da ulusal kurtuluş savaşı

230 bin beyaz ve 4,5 milyon siyah insanın yaşadığı Rodezya'da, beyazların kurmuş olduğu azınlık hükümeti, günümüzün en vahşi terör devletlerinden birini ayakta tutmaktadır. 4,5 milyon siyah, bütün insanca yaşama haklarından yoksun kılınırken, bir avuç beyaz, ülkenin zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarından yararlanmaktadır.

Polis zulmü altında yaşayan siyahları sürekli baskı altında tutmak ve onları ebediyete kadar bağımsızlığa kavuşturmak için, hükümet baskı tedbirlerini günden güne artırmaktadır.

1965 yılında İngiliz Hükümeti, Rodezya'daki siyahların daha geniş haklara kavuşması için bir Anayasa hazırladı. Bunun üzerine Rodezya'nın beyaz azınlığı kendi başına bir hükümet kurdu ve Başbakanlığa Ian Smith'i getirdi. Ian Smith, İngiltere'nin Anayasa teklifini reddederek, İngiltere ile olan bütün anlaşmaları bozdu ve tek tarafı olarak İngiltere ile Rodezya arasında yürürlükte olan bütün bağları kopadı. Bundan sonra, artık 4,5 milyon siyah, 230 b'n beyazın kesin hükmi altına girmiş oldu. Bu durumu protesto eden Afrika ve Asya devletleri, İngiltere'nin Rodezya'ya silâhlı müdahalede bulunmasını istediklerse de, Britanya Hükümeti sadece ekonomik bir ambargo cezasıyla yetindi.

1968 Mayıs ayında, Birleşmiş Milletler, Rodezya ile ilgili olaak şu kararları aldı:

— Bütün ticari ilişkilerin kesilmesi,

— Her türlü ulaşımın yasaklanması,

— Mali ve teknik hiçbir yardımda bulunulmaması.

Ne var ki, faşist Portekiz ve Güney Afrika hükümetleri bu kararlara uymamış. Rodezya ile olan bütün iktisadi ilişkilerini sürdürmüş, ülkenin ihraç ürünlerini başka ülkelere satmış ve dış ülkelere yapılacak ithalatta aracılık etmiştir. Bu durumda, Ian Smith hükümeti, zayıflamak şöyle dur sun, eskisinden daha da güçlenmiştir.

Reformcu bir sosyal demokrat ile olmayan İngiliz Başbakan Wilson'a koyu bir komünist gözüyle bakan Ian Smith'in en çok sinirlendiği sözler, siyah halkın bağımsızlık ve özgürlüğüdür.

Fakat Rodezya'nın asıl sahibi olan ve kendisine uygulanan baskılara daha fazla dayanamayan siyah halk, silâha sarılmıştır. Dağlık ve ormanlık bölgelere çekilmiş olan siyah gerillalar, ülkelerini beyaz zorbalardan kurtarmak için çetin bir savaş vermektedir.

ATALAY SAVAŞ öldü!

O, İkinci Kurtuluş Savaşının ikinci şehidi olarak geçecek sayfalara. İzmir'de emperyalistlere karşı ilk bombayı atan gazeteci Hasan Tahsin Recep bey nasıl ki, ilk şehidiydi Birinci Kurtuluş Savaşının. Nasıl ki, Vedat Demircioğlu ilk şehidimizdir.

Her yanda Amerikan emperyalizmine karşı keskin bir mücadeleye girmişti devrimci gençler. İstanbul'da Amerikan denizcileri denize dökülürken, Ankara'da ve başka şehirlerde direnme hareketleri geliyor ve Amerikan binaları taş tutuluyordu sürekli olarak. Millîci güçler her yanda emperyalizme ihtar şamarlarını indiriyorlardı. Bu arada Sükan'ın polisleri devrimci gençleri karakollara, adliyelere sürüklemekle işgüzarlığını göstermekten geri kalmıyordu. Adliyeye gittim arkadaşlarımın duruşmalarını izlemek için. Orada ilk gözüme çarpan Atalay oldu. Arkadaşları için oradan oraya koşuyordu. Avukatlarla görüşmek, telefon etmek, haber yollamak. Bütün bunlar onun işiydi. O büyük alçak gönüllü devrimciliği ile, büyük, küçük görev demeden her yana koşuyordu. Bir ara adliyenin koridorlarında yanyana oturuyorduk. Sürekli olarak konuşuyor, duruşmanın gidişi hakkında hiç birimizin sahip olmadığı bilgiler veriyordu. Duvarlara öfkemizin birer sembolü olan «Kahrolsun Amerika» yazılı kâğıtlar yapıştırılmıştı.

Onu bu sene tanıdım. 29 Nisan mitinginin hazırlıkları sırasında. Sonra gittikçe daha iyi tanırdık birbirimizi, daha sık konuşmaya başladık. Bizim, fakülte içindeki mücadelemizi yakından izliyordu. Faşist Dekanla olan mücadelemizi gazetelerden okuyor ve arasıra bize takılıyordu. «Oğlum» diyordu «bugün gazetelerde size ilişkin bir haber yok. Nasıl olur?»

Birgün bizim okulda boykot başladı. Bir de baktım bizim çocuklardan durumumuzu sormaya ilk gelen Atalay. Ona boykotun durumunu anlattım. Bana fakültenin bahçesinin polislerle dolu olduğunu söyledi. Çıktık dışarı. Toplantılarda tanışmış olduğu polisleri teker teker gösterdi bana. Ertesi günü yürüyüşe katıldı. Tam bir devrimci olarak davranırdı her zaman. Ne fazla, gereksiz bir hareket, ne de eylemden geri kalmak, harekettten kaçmak. Tek kusuru kendini çok fazla öne atmasıydı. Bu da aslında bireyciliği yenmiş olmasından ileri geliyordu.

Kazaya uğradığı gün bir ara beraberdik. Sabahki protesto oturumu sırasında 17 kişi yakalanmıştı. Yolda çocukları gördüm. Atalay da vardı aralarında. Adliyeye gittiklerini söylediler. Ben de biraz sonra geleceğimi söyledim. Atalay'la her zamanki gibi şakalaştık.

Adliyenin önüne vardığımda ona bir minibüsün çarptığını öğrendim. Polisler adliyeye sokmak istememişler çocukları. Bunun üzerine tartışma olmuş. Polis copu çektiği gibi saldırmış çocukların üzerine Atalay da o kargaşalık içinde bir minibüsün altında kalmış.

Onu gördüğümde komadaydı. Yarı kapalıydı gözleri. O an bir sözü geldi aklıma: «İnanmıştım davamın peşinden gidiyoruz. Kimbilir neler gelecek başımıza ilerde?» demişti birlikte bir eyleme giderken. Yarı kapalıydı gözleri ve dışarda akşam oluyordu. O, yaşamının mücadelesini yapıyordu artık.

Ama kurtulamadı. Bir devrimcinin şanssızlığı vardı onda. Emperyalizm her yerde yenilecektir. Çünkü bütün yüreğini ortaya koymuş binlerce kişi savaşmaktadır onunla. Bu yüzden kimse bel bağlamam emperyalizme. Siz de bel bağlamayın satılmışlar. Atalay Savaş öldü.

Hey polisler, hey Amerikalılar, hey satılmışlar, hey yüreksizler, hey emperyalistler, hey onların uşakları, hey kompradorlar, hey Kafırlar, hey Amerika'dan yana çıkanlar, hey namussuzlar, beni iyi duyun: **O KENDİSİ İÇİN HİÇ BİR ŞEY İSTEMEDİ.**

GÜN ZİLELİ
F.K.F. GENEL YÖNETİM
KURULU ÜYESİ

DenizGezmiş Tutuklandı

O, Altıncı Filonun gelmesiyle başlayan gençliğin direnme hareketlerinde siyasi irticanın en çok gazabını çekenlerdendi.

YORUM

Ajanslar, Dean Rusk'ın, Çekoslovakya'daki durumla ilgili en küçük bir yoruma yanaşmadığını bildiriyorlar.

Neden yanaşmadı acaba?

Çok öğrenmek isterdik, Türkiye'de yirmi beş bin, gemiler gelince otuzbeş bin askeri olan Amerika'nın, dış politika görüşünü! Biz de bu yoruma göre, tutumumuzu ayarladık, hiç olmazsa...

BİR AVUÇ

Demirel, şöyle söylüyor:

«Topu topu bir avuç insan, 1961 Anayasası içindeki hakları suiistimal ederek ve kanunsuz yollara başvurarak huzuru bozmak istiyor.»

İki avuç değil, dikkatinizi çekirim; bir avuç!

Sormamız gerekiyor Demirel'den:

«Ama hangi avuç? Sağ mı, sol mu?»

OTOBÜSE BINME TÜZÜĞÜ:

İzmir'de, Amerikan iş yerlerinde çalışan Türkler için, yeni bir

Ayıkla pirincin taşını

Rıfat ILGAZ

otobüse binme tüzüğü yürürlüğe girmiştir:

Türk işçiler, iş yerlerine gelip giderken, önce Amerikalıların otobüse binmelerini belediyecekler, yer kahrısa arkaya oturdular... Yer kalmazsa, ayakta dikilecekler... Dikilecek yer kalmazsa da...

Bu tüzük, eskiden de varmış, ama uygulanmıyormuş... 6. filodan sonra koymuşlar, yürürlüğe...

Biz olsak, yürürlüğe tüzüğü geçirmez, doğrudan doğruya Amerikalı personeli geçirdik... 6. filodan sonra, otobüse binmenin değil de, yürümenin daha aklıca bir iş olduğunu düşünerek...

AMİN!

Hani şu sabah gazetesi var ya. Çarpılmamak için besmeleyle ele alınması gereken Allahı, Peygamberli gazete.. Bir şiir gör-dük «Ya Resûlullah!» diye Peygambere seslenen. Bir dizesini birlikte okuyalım:

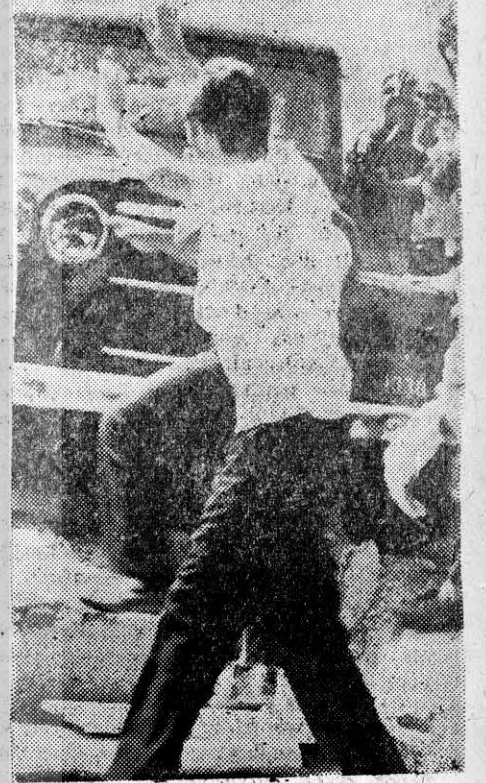
«Düştürmüz zilletten kurtar bizleri, kaldır!»

«Amin!» deyip geçelim, zilletten kurtulmaları için.

Vatansever AVI

6. Filo gitti... Netice, 2 şehit, 2 sakat, bir yığın yaralı ve 20 kadar tutuklu. Tutuklu sayısının kaç çıkacağı henüz belli değil. Amerikan fedailiği görevini üstüne alan polis, şimdi vatansever avına başladı. Amerikalılara karşı Türk ulusunun şeref ve haysiyetini koruyan gençlerin isimleri tespit edilmekte, düzmece polis raporları ve şahitleriyle tevkif ettirilmektedir.

Aman faşizm gelir umacısı ile, emperyalizme ve onun uşaklarına girilen eylemi önlemeye çalışan sözüm ona bir kısım sosyalistlerin çabalarına rağmen gençlik örnek bir mücadele verdi. Eylemi, laf belbeli haline getirmek isteyen bazı sol çevreler, direnen gençliğe anarşist damgası vur-maya kalktı. Tesadüfe bakın ki, şimdi de iktidar ve onun polisi anarşistleri adalete teslim ediyormuş! Polis, Türk polisi olduğunu unuttur, emperyalizme karşı olan Türk gençliğine öldürüsiye saldırır ve bunu iktidar teşvik ederse, bunun karşısında diren-mek milli bir görev haline gelir. Bu-nu anlamayanlar varsa, Mustafa Kemal'in gençliğe hitabesini okusunlar.

Güney Afrika hükümetinden silâh ve asker yardımı alarak, Rodezya milliyetçilerini durdurmak isteyen Ian Smith hükümeti, elindeki en modern savaş araçlarına rağmen, gerillacıları bir türlü dize getirememiştir. Sıkı bir gerilla eğitiminden geçen Rodezyalı milliyetçilere Afrika'nın çeşitli ülkelerinden yüzlerce gönüllü savaşçı katılmaktadır.

İşbirlikçi iktidarlar sallanınca ilerici geçiniyor

Sırtını Washington'a ve CIA'ya vermiş işbirlikçi iktidarlar, ister askeri darbe ile gelsin ve diktatörlüğünü ilan etsin, ister sandıktan çıksın, sallanmaya mahkumdur.

Güney Amerika'daki gerici iktidarlar devrimci güçlerin arasız direnişi karşısında yeni buhranlarla karşı karşıya kalıyorlar.

Bolivya'da Guevera katili Başkan Barrientos, İçişleri Bakanının Şili'ye sığınmasıyla düştüğü buhrandan kurtulamamıştır. Barrientos biçimsel gerici demokrasisini yeniden gerici silâhlı kuvvetlere teslim etmiştir. 20 günlük Askeri Konsey bir çözüm yolu bulmaya çalışmaktadır. Barrientos'un parlamento-yu açmakta acele etmesi tepkilere sebep olmaktadır. Başkan Yardımcısı Salinas bile bu konu-

da Başkanla ihtilâftadır.

İşbirlikçi iktidarlar sallanmaya başlayınca halkı, devrimci geçinmeye başlıyorlar. Şimdi de gerici Barrientos bir ihtilâli parti kuracağını açıklayarak «Boliviya ihtilâli Küba ihtilâlinin güçlü olacaktır» incisini dök-türmüştür. Vietnam Kurtuluş Ordusu karşısında şaşkına dönen ünlü işbirlikçi Kao — Ki'de devrimci istekleri artan halka hoş görünmek için aynı şekilde sözde ilerici demeçler vermiş-ti.

Hatadan dönülür, fikir değiştirilir. Fakat işbirlikçilik hata değil ihanettir, dönülmesi imkânsızdır.

BREZİLYA'DA BASKI

Washington'un desteğiyle Brezilya'daki ilerici hükümeti deviren sağcı askeri cunta baskılarını sürdürmektedir. Eski Brezilya Başkanı Quadros, siyasi demeç vermekten menedilmesi-ne rağmen konuşmuş ve De Costa E. Silva rejiminden «bir hiç» diye bahsetmiştir. De Costa'nın önünde iki yolun olduğunu belirten eski Başkan «ya düpedüz diktatörlüğü seçer, ya da ger çek demokrasie döner» demiştir. Bu demeçten sonra Quadros Boliviya sınırında bir yere sürülmüştür.

YUNANİSTAN'DA REFERANDUM

CIA'nın «Promete» planıyla Yunanistan'daki ilerici iktidarın yolunu kapıyan askeri cuntaya karşı tepkiler devam etmektedir. İki eski Yunan Ba-kanı Allamanis ile Bakatselos bir bildiri ile dikta rejimini en kısa zamanda çekilmeye davet ettiler. Bildiride, dikta yönetimi altında, Yunanistan'da serbest seçimlerin yapılamayacağı be-

lirtilmekte ve askeri cunta, hazırladığı gerici anayasa ile iktidarda kalma-yı planlamakla suçlanmaktadır. 29 Ey-lül'de yeni anayasa için yapılacak re-ferandumun da sıkı yönetim altında geçermeyeceği ileri sürülmüştür.

VIETNAM DA

Kukla Güney Vietnam iktidarı en ılımlı muhalefet seslerini susturma çabasıdadır. Geçen yıl yapılan Başkanlık seçimlerinde en kuvvetli muhalefet adaylarından Avukat Dzu, bir askeri mahkeme tarafından 5 yıl ağır hapse mahkûm edilmiştir. Karar temyiz edilemeyecektir. Bilindiği gibi Dzu nun itham edildiği şey «Vietkong'la barış istemesi, ve böylece halk ile ordunun anti — komünist duygularını zedelemesi» dir. Amerika'nın Vietnam'a getirdiği hürriyet budur.

Meksikada öğrenciler Polis baskısına ve oligarşiye karşı

Meksika'da, iktidarın emriyle toplum polisinin şiddet metodlarını seç-mesi, öğrencilerin güçlü protestolarıyla karşılandı. Bir süreden beri toplum polisi öğrenci hareketlerinde eskisinden sert müdahalelere başlamış-tı. Bu haksız gidişe dur demek gerekiyordu. Farklı fikirde, birbirine rakip öğrenci örgütleri bile «Granade-ros» adlı toplum polisinin «hayvanca caniyane ve sadıkçe» niteledikleri ha-

reketlerine karşı tek cephe halinde birleştiler. 50 bin üniversite, lise ve enstitü öğrencisi Meksiko City'nin Anayasa Alanında yaptıkları muhteşem gösteri sırasında «Meksika oligarşisine karşı» Başkanlık Sarayına yürüyüş başlayınca toplum polisi tekrar şiddet yoluna başvurdu. Korkunç bir sokak çatışması oldu. 500'den fazla kim-

se yaralandı. 8 öğrencinin öldürüldüğü sanılmaktadır. Polis haklı ve kızgın gençliğin güçlü direnişine karşı koyamadı, geri çekilmeye mecbur kaldı. Öğrenciler şehirdeki öğretim kurumlarını işgal etti, barikatlar kurdu.

Hükümet, askeri kuvvetleri şehre getirdikten sonra bütün öğretim merkezleri süresiz olarak kapattı.

MTTB de sevimli yüzlü sosyalizmden yana

«Toplum Polisi» diye adlandırılan AP iktidarının özel eğitimden geçmiş SS birlikleri Üniversitelilere saldırdıkları sırada, MTTB (Millî Türk Talebe Birliği) nin Çağaloğlu'ndaki merkezinde sokağa dönük hoparlörler «Bütün Müslümanları» «Cihad» a çağırıyordu. AP hükümetini kayıtsız şartsız destekleyen ve bu yüzden de ödenek konusunda kendisine cömertçe davranılan MTTB «Cihad» ın ilk hazırlığı olarak Merkezini sopa deposu haline getirmiştir. 70 santim boyunda ve 4-5 santim kutunda bu sopalar MTTB Merkezine kamyonlarla taşınmıştır.

İşte bu aynı MTTB son olarak «Sosyalizmde Reform» dan yana olduğunu gösteren bir davranışta bulundu. Çekoslovakya bunalımında taraf tutarak Dubçek'çi kesildi.

Bu hafta içinde MTTB'li birkaç saçıcı genç «Sovyet ve Çek konsolosluklarına birer çelenk sundular. Ruslara reva görülen bir siyah çelenkti. Ama «Özgürlükçü», «Sosyalizmde reformlardan yana» Çek yöneticilerinin İstanbul'daki temsilcisi sayılan Çek Konsolosuna sunulan beyaz karanfil-lerden bir buket oldu. Çiçekler, bu hale pek şaşmış olan Başkonsolosa «Rusya ve komünizminle mücadelede başarılar» dileğiyle sunuldu.

★ **FRANSA'DAKİ SON OLAYLARDA, KOMÜNİST PARTİSİNİN TUTUMU, DEVRİMCİLİK-TEN VAZ GEÇTİK, REFORMCU BİLE DEĞİLDİ.**

★ **DE GAULLE'ÜN, DIŞ POLİTİKASI HER NE KADAR SOSYALİST DEVLETLERİN VE 3. DÜNYA ÜLKELERİNİN İŞİNE GELİYORSA DA, GERÇEKTE GÖSTERMELİK BİR POLİTİKADIR.**

— Geçtiğimiz mayıs ayı içinde, De Gaulle Hükümeti az daha devriliyor-
du. Şimdi Temmuz ayında ise, bu hükümet, her zamandan daha güçlü. Seçimlerden sonra, Meclise 116 De Gaulle'cü daha girdi. Bu şaşkınlık verici gelişmeyi siz nasıl yorumluyorsunuz. Bu durumdan sol kanat sorumlu tutulabilir mi? Fransız solu, görevini yerine getiremedi mi?

SARTRE: Hangi soldan bahsettiğinizi saptamak gerekir. Eğer söz konusu ettiğiniz; sol politikayı temsil eden partiler, gruplar veya kişilerse, o zaman vereceğim cevap şudur: Sol kanat gerçekten görevini yerine getirememiştir.

Fakat bunun dışında; grev yapan fabrikalarda, işgal edilmiş fakültelerde ve sokak gösterilerinde ortaya çıkan bir başka sol var ki, işte bu sol, görevini tam anlamıyla yerine getirmiş ve sözde «temsilcileri» tarafından aldatılmaya dek bütün imkânlarını kullanmıştır.

— Siz yoksa başka bir şey mi bekliyordunuz?

SARTRE: Hayır, bu zaten bilinen bir şeydi. Geçen yüzyılın ortalarından bu yana, Fransa'da toplum gerçekleri ile bu gerçekleri siyasal alanda yansıtan kurumlar arasında büyük ayrılıklar meydana gelmiştir. Birbirine uyumayan iki gerçeklik bir arada yaşamaktadır. Bunlardan biri seçimler; kökeni çok daha derinlerde yatan, ikincisi ise, beklenmedik halk hareketleridir. Bu iki gerçekliğin birbiriyle ne denli güç uzlaştığı, 1936 yılında halk cephesi kurulurken görülmüştür: O günler, siyasal ortamı harekete geçirebilmek için, işçiler, fabrikaların nasıl işgal edileceğini ve eşine az rastlanır grev hareketlerinin nasıl yapılacağını siyasal çevrelere göstermek zorunda kalmışlardı.

Ancak, bundan sonra güçlü bir solu çoğunluk, Meclise girebilmişti. Bu dalgalanmaların başa geçirdiği o günlerin sosyalist Başbakanı Leon Blum ise, böylesine bir kitle hareketinin frenlenmesi, için elinden geleni yapmıştı.

— Demek ki, o çok sözü edilen 1936 halk cephesi, aslında kötü bir örnek teşkil ediyordu?

SARTRE: 1936 yılında, hiç olmazsa, seçmenlerin kullandığı oy ile eylem arasında bir uzlaşma vardı. Fakat bugünkü Fransa'da olduğu gibi, bu uzlaşmanın ortadan kalkması da mümkün olabiliyor. Ve bunun nedeni de işçi sınıfları ve orta tabaka mensuplarının ancak ve ancak eylem sırasında keskin bir tavır takınabilmeleridir.

Bu sınıf ve tabakaların giriştiği hareketi seçim yoluyla siyasal mekanizmanın içine sıkıştırmak gibi bir yanılgıya düşülür veya kurnazlığa girilirse; aynı sınıf ve tabakalar, büyük bir ihtimalle, sokakta yürüttükleri hareketi, sandık başında yargılayacaklardır.

Yalanlarla doldurulmuş olan ve bütün yu yalanlara karşı, Mayıs ayında kendi toplumsal gerçekliğini bulmaya çalışan, yeni bir olgu yaratan ve devletin polis gücüne karşı direnerek kendi kendisinin bilincine varan Fransız halkının önüne, birdenbire tek rar eski siyasal gerçekler konuldu.

— «Siyasal gerçekler» sözüyle, Komünist Partisinin, Sol Federasyonun ve Birleşik Sosyalist Partisinin, siyasal gerçeklerini mi kastediyorsunuz?

SARTRE: Evet, yürütülen yöntem öylesine katılmış bir yöntemdi ki, sol kanadın adayları yaptıkları konuşmalarda, on yıldır tekrarladıkları sözleri değiştirmek zahmetine bile katlanmadılar. Sağcı politikacılar bile; «dikkate değer bir durum» dan söz ederken, solcu partiler, sanki Mavis hareketi diye bir şey olmaması gibi davranıp, bu hareketin bir an önce unutulması için, ellerinden geleni yaptılar. Bu yetmiyormuş gibi, Komünist Partisinin atışlarında «sözleri okumak mümkündür»: «Övünüzü, iç huzursuzlukları önleyen Komünist Partisine

veriniz.» Tâvizciliğin de bu kadarma, pes doğrusu!

— Geçmişte siz, sık sık Komünist Partisini eleştirmiş, fakat yine de bu partiyi işçi sınıfının tek devrimci örgütü olarak kabul etmişsiniz. Mayıs olaylarından sonra, bu görüşünüz değişti mi?

SARTRE: Fransa'daki son olaylarda, Komünist Partisinin tutumu, devrimcilikten vazgeçtik, reformcu bile değildi. Gerek Komünist Partisi, gerekse de eğilimli CGT Genel - İş Konfederasyonu, başlangıçta işçi sınıfının isteklerini basit bir «ücretlere zam isteği» biçimine soktu ve sonra da bu sınıfın toplumsal düzen değişik-

iktisadi politikayı pek mükemmel göze alabilir ve bu şekilde devrim yürürlüğe girer.

Bütün bunlara rağmen, Komünist Partisi iktidarı ele almayı reddetmiştir. Ve işte bu noktada, konunuzun ikinci nedeni yatmaktadır. Kırk yıldan beri komünistler, «az gelişmiş ülkelerde devrim» teorisini mükemmel bir şekilde geliştirmiş olmalarına karşın, gelişmiş sanayi ülkelerindeki devrim üzerinde hiç kafa yormamışlardır.

İleri bir sanayi ülkesinde yaşama standardı nispeten yüksek olmakla birlikte, iktisadi çark, son derece hassastır. İktisadi faaliyet çok yanlış bir teknik teşkilatlanma üzerine kurulmuş olup, bu çarkın birkaç parçasının aksa-

Bildiğiniz gibi, Sovyetler Birliği, kuruluşunun ilk yıllarında, bütün sınırlarını kapamış, halkını kendi çiftçilerinin ürettiği besin maddeleriyle beslemiş ve «tek ülkede sosyalizm sorunlarının çözülmesiyle uğraşmıştır. Günümüzde; hiçbir ülke böyle bir yola baş vuramaz.

Fransa'da devrim 1917 Rusyasında Söz konusu olay; neokapitalist toplumda devrimci bir örgütün kurulması olduğu gibi olmaktadır. Ama bu demek değildir ki, Fransa'da devrim gerçekleşmeyecektir. Bugün için yeni stratejilerin ortaya konulmasıdır.

— Bu konu üzerinde neden şimdiye kadar hiçbir araştırma yapılmadı?

olmadığı veya bu konuda Sovyetler Birliğinin dümen suyu gittiğinden ötürüdür.

Sovyetler Birliği, De Gaulle'ün «ilerici» dış politikası üzerinde herhangi bir hayale kapılmamakla birlikte, Fransa'da burjuvazinin hizmetinde bir generalin iktidarda kalmasını tercih etmektedir. Üstelik generalin tutumu, Sovyetler Birliğine yaramaktadır. Ve Sovyetler, general bir Waldeck Rochet'ye tercih etmektedir. Çünkü dış politikasını Sovyetler Birliğinin çıkarlarına göre yürüten bir komünist, daha büyük bir tepkiyle karşılaşacaktır.

— Fransız Komünist Partisinin, Mayıs olaylarındaki davranışı belki de

sartre ve devrim

Ünlü Fransız düşünürü Jean Paul Sartre'ın Fransa'daki son olaylar üzerine «Der Spiegel» dergisiyle yaptığı konuşmayı sütunlarımızda veriyoruz.

FRANSIZ
KOMÜNİST
PARTİSİ
GENEL SEKRETERİ
WALDECK
ROCHET

ması, bütün mekanizmayı durdurmaya yetmektedir. Ve çarkı döndüren bir diğer unsur da, dış ticaret ilişkileridir.

Gelişmiş ülkelerin çoğunda, halkın ihtiyacı olan tarımsal ürünler yetiştirilememektedir. Dolayısıyla besin maddeleri dışardan getirilmekte ve karşılığında sanayi ürünleri verilmektedir.

Bugün atık, hiçbir ülke, kendi başına iktisadi faaliyetlerini yürütmeye-

SARTRE: Çünkü 1945 yılından beri başta Fransız Komünist Partisi olmak üzere, Batının bütün komünist partileri, iktidarı ele geçirmeye, Stalinizm tarafından mecbur kılınmışlardı.

Yalta Konferansında, dünya bölülmüştü; Sovyetler bu durumu muhafaza etmek ve anlaşmalara uymak istiyordu. Böylelikle Batılı komünistlere, «çok ileri» gitmemeleri için talimat verildi.

Komünist Partisi içinde, komünistlerin savaş sırasındaki övmeye değer tutumlarını sürdürmek, daha devrimci yöntemler uygulamak, işçileri daha çetin bir sınıf kavgasına sürüklemek isteyen üyeler, parti tarafından ya dizginlenmiş, ya susturulmuş, yahut da ihraç edilmiştir.

— Siz, Stalin Rusyasının, Fransız Komünist Partisi üzerindeki etkilerinden söz ediyorsunuz. Stalin'den sonra gelen Rus yöneticileri de parti üzerinde daha az etkili olmadılar. Örneğin, Stalin devrinden sonra, Komünist Partisi, sık sık De Gaulle'ün dış politikadaki «ilerici» yönünden bahsetmiştir.

SARTRE: Evet, bu noktada haklısınız. Kesinlikle şunu ileri sürebilirim ki, Sovyetler, De Gaulle'ün, Komünist Partisini şiddetle yermesinden ne kadar rahatsız olmuşlar, de Gaulle'ün yine de iktidarda kalmasından o kadar menemün olmuşlardır.

Yanlış yorumlara yol açan bir başka konu da, de Gaulle'ün dış politikasıdır. Bu politika her ne kadar sosyalist devletlerin ve III. Dünya ülkelerinin işine geliyorsa da, gerçekte göstermelik bir politika.

De Gaulle'ün Amerikan emperyalizmi üzerine söylediklerini ben de doğru buluyorum. Ne var ki, her gittiği yerde bağımsızlığın tarifini yapan De Gaulle, kendi ülkesinde bağımsız bir politikayı yürütmeyi başaramamıştır.

Her ne kadar Fransa, artık NATO'ya bağlı değilse de, ittifakın tümünden henüz ayrılmamıştır. Fransız Hükümeti bir yandan doların kuyusunu kazmak için, elinden geleni yaparken, öte yandan Fransa'daki Amerikan yatırımları günden güne artmaktadır. Üstelik bu yatırımlar, iktisadi gelişmenin en önemli unsuru olan kilit sanayilere aktılmaktadır (örneğin: Elektronik).

— Öyleyse De Gaulle'ün dış politikası bir aldatmacadan başka bir şey değil?

SARTRE: Evet, aslında, bu gerçeğin bizzat Komünist Partisi tarafından açıklanması gerekirdi. Eğer parti, böyle bir açıklamada bulunmuyorsa, kendisi herhangi bir dış politikaya sahip

başka türlü olamazdı. Çünkü işçiler, artık devrimci değil. Gerçi onlar, meslekleriyle ilgili istekleri için greve gitmeye hazır, ama öğrencilerin toplum düzenine karşı giriştiği topyekûn saldırıyı desteklemediler. Bildiğiniz gibi, bu konuda tüketim toplumu içinde erimiş ve bu topluma uzlaşmaya varmış durumdadır. Marcuse bu durumu, «mutlu tutsaklık» olarak nitelermekte ve devrim kıvılcımının, toplumun yan tabakalarından sıçrayacağını ileri sürmektedir. Bu yan tabakalar; öğrencilerindeki Zenciler durumunda olan azınlıklardır. Siz; bu görüşe katılıyor musunuz?

SARTRE: Marcuse'nin görüşlerine kısmen katılıyorum. İlk önce, «devrim hareketinin ne olduğunu tanımlamak gerekir. Devrim hareketi, insanların, içinde yaşadıkları düzeni değiştirmek için, bir ideolojiye olmasa bile, ortak bir isteğe uyarak giriştikleri harekettir. Bu hareket, yürürlükteki güçlere karşı yeni kavgaya ve direnme biçimlerinin bulunması gerektiğinden doğar. Ve bu hareket, devrimi yürütebilmek için gerekli teorik koşullara sahip olmak zorundadır.

ler, işçiler veya Amerika Birleşik Devletleri'ndeki öğrencilerin sayısı 700 bindir. İşçilerin desteği olmadan, bu öğrenciler hangi güçle iktidarı burjuvazinin elinden alabileceklerdir?

— Ama öğrenciler, kıvılcım görevini görebilir.

SARTRE: Zaten yaptıkları da buydu. Daha fazlasını yapamazlardı ve bu nu kendileri de biliyor.

Devrimi gerçekleştirmek için, kurulu düzeni temsil eden güçlerin karşısına bir karşı-güçün çıkması gerekir. Egemen sınıfların ve hükümetin baskı mekanizmasına karşı koyacak tek güç ise, üreticilerin; yani işçilerin gücüdür.

İşçilerin tek ve mutlak silâhi, topluma gerekli ürünleri vermeyi reddetmektir. Ancak bu durumda bütün iktisadi sistem bozguna uğrayacaktır.

— Bu, mutlak silâhi işçiler kullanmaya kararlıysa eğer...

SARTRE: Tabii ki üretici, kavgaya başlamadığı sürece, hiçbir şey değişmeyecektir. Ama buna karşılık, tek üretici sınıf olan işçi sınıfının tüketim toplumunda devrimciliğini yitirdiği ileri sürülürse, böyle bir toplumda devrimden umudu kesmek gerekir.

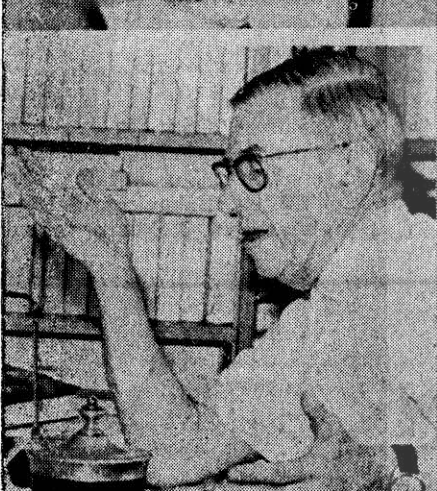
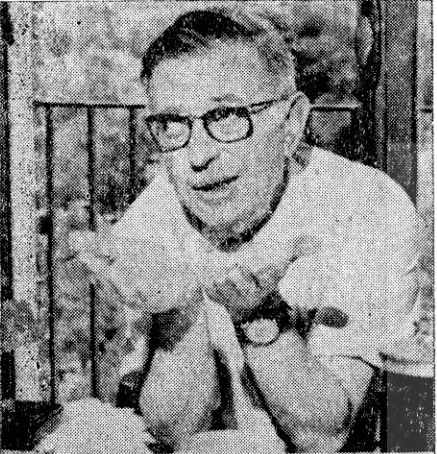
Herbert Marcuse'nin vardığı sonuç da budur. Fakat Fransa'daki olaylar, bu sonucu yalanlamıştır. Unutmamak gerekir ki, öğrenciler, tek başlarına değildi. Arkalarında on milyon grev yapan işçi vardı. Gerçi bu on milyon-

★ EYLEM SÜRESİNCE, HER ŞEY AÇIK SEÇİKTİ, FAKAT İŞÇİLERDEN DİLEKLERİNİ BİR İSİMLE BELİRTMELERİ İSTENDİĞİ ZAMAN CEVAPLARI «DE GAULLE» OLDU.

Millî ve Demokratik Devrim

2

ÜNLÜ
DÜŞÜNÜR
JEAN
PAUL
SARTRE

luk kitle, olayların başlangıcında yoktu ve sonuna kadar da dayanmadı. Fakat yine de işçiler, kendilerini bile şaşırtacak ölçüde ileri gitmeyi başardı. Aralarında önceden hiçbir anlaşma olmaksızın, birdenbire ve kendiliğinden köklü bir hareketin içine atıldılar. Ama ne var ki, yepyeni bir özgürlük duygusuyla giriştikleri bu kavgada, kendilerine oynanan oyunun farkına varmadılar. Kendilerine söz hakkı tanıdığında, kendilerinden oy pusulası kullanmaları istenildiğinde, düzeni tekrar De Gaulle'ün eline teslim ettiler.

Biraz önce sözünü ettiğim ayrılık, burada da ortaya çıkmış oldu: Seçimlerden sonra tekrar «kavuştuğumuz» dingin siyasal ortam ile Mayıs ayında kendini gösteren toplumsal gerçeklik arasındaki ayrılık.

Eylem süresince, her şey açık seçikti. Fakat işçilerden, dileklerini bir isimle belirtmeleri istendiği zaman, cevapları «De Gaulle» oldu.

Çok denenmiş bir oyundu bu. Ama yine de önemli, hiç kimsenin hayali-ne bile getiremeyeceği bir eylemin mey-mektir. Ancak bu durumda, bütün ik-dana gelmiş olmasıydı. Eylem, artık ortaya çıktığına göre, durmayacak, devam edecektir. Bu da Marcuse'nin devrimci kötümserliğinde yanıldığını gösterir.

— Almanya'da çoğu öğrenci olan «ylemciler» ile işçi kitleleri arasında hiçbir bağ kurulamadı. İşçilerin çoğu sosyalist devrimcilere düşman gözyle bakıyor, aynı şekilde, Fransa'da da bu bağın kurulması pek kolay olacağına benzemiyor.

SARTRE: Evet, haklısınız. Fransız işçilerinin öğrenci hareketlerine büyük bir yakınlık gösterdiği ileri sülemez. Sorun, görüldüğünden daha karmaşıktır.

Başlangıçta öğrenciler tek başlarına kavgaya atıldı. Daha sonra ise, 13 Mayıs günü işçi örgütlerinin de katıldığı ve la République meydanından Denfert Rochereau Meydanına kadar uzanan büyük bir miting yapıldı. Ne var ki işçiler, sol eğilimli bir sendika olan CGT'nin kontrolü altındaydı. CGT, işçi ve öğrenciler arasındaki bağa kıstırmak istiyordu. Ve mitingin mümkün olduğu kadar çabuk bitmesi için, elinden geleni yaptı.

Ama buna rağmen, bağlar kurulmaya başlamıştı. Aynı günün akşamı, birlikte tartışmak üzere, öğrenciler, işçilerle buluştu. Gerçi konuşukları dil aynı dil değildi ve taraflar birbirlerini anlayamadan şaşkın şaşkın birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı.

— Yani tam bir başarısızlık.

SARTRE: Ve bundan sonra ne oldu? Aradan iki gün geçmeden, genç işçiler fabrikalarını işgal etti ve bütün ülkeye yayılan bir grev hareketi, yürürlüğe girmiş oldu. İşçiler bu hareketi kendi hesaplarına, kendileri için ve öğrencilerle hiçbir ilişkileri olmaksızın yaptılar.

Fakat aslına bakılacak olursa, işçilerin bu eylemine temel olan, öğrencilerle ortaklaşa düzenledikleri mitingdir. Öğrenciler, kendilerinin de dışına taşan bir hareketin başlatıcılarıydı. Ve yine CGT, öğrencilerin işçilere yaklaşmasını önlemek için, her yerde müdahale etti. Sendikamızın bu tutumu, sürekli olarak işçileri aydınlatırken, koparma çabası gösteren Komünist Partisinin genel politikasına uymaktaydı.

Üniversitede, işçi sentlerinde ve fabrikalarda bilgilendirme hücreleri kuruldu, fakat hücrelerin hiçbirinde, işçilerle öğrenciler bir araya gelemedi. Karşılıklı konuşma zemini bir türlü kurulamadı.

Birbirlerinden ayrı toplum katlarından gelen insanların, birbirlerine söyleyecekleri hiçbir şey yoktur, fakat ortaklaşa yapacakları çok şey vardır. Bu yüzden ki, Mayıs ayında olumlu sayılabilecek ilişkiler, çeşitli yerlerde kurulan «devrimci eylem kurulları»nda meydana gelebilmiştir. Bu kurulların görevi tartışmak değil, eyleme geçmektir. Kurullar, grev yapan işçilerin hizmetine sunulmuştur; işçilere besin maddeleri ve ihtiyaçları olan diğer sevleri sağlamakla yükümlüdür. Ve fabrika kapıları önünde tutulacak nöbet kurulları aracılığıyla işçi ve öğrenciler arasında ilişki kuruluyordu. Ve ortaklaşa tutulan nöbet süresince, iki taraf birbirleriyle konuşabiliyor, karşılıklı olarak birbirlerinin düşüncelerini a-

lip verebiliyorlardı. Çünkü temeldeki ortaklaşa eylem, onları birleştirmişti.

Şimdi ise, grevleri artık sona ermiştir; öğrenci hareketiyle işçiler arasında genel bağlar kopmuş bulunmaktadı. Fakat Mayıs ayında olanlara, başarısızlık denilemez. Eylem kurullarında meydana gelen ilişkiler hâlâ sürmektedir, birçok genç; grev hareketinde tanıştığı işçi veya memurlarla, görüşmeye devam etmektedir.

Aydınlar ile işçiler arasındaki duvar yıkılmamış olmakla birlikte, ortak bir eylemde, bu duvarın yıkılabileceği kanıtlanmıştır.

— Fransa'daki Mayıs hareketinin dikkatli en çok çeken yanı, «özgürlükçü - anarşist» bir niteliğe sahip olmasıdır. Sızca bu nitelik, diğer ülkelerdeki hareketlerde de kendini gösterecek midir? Bu durumda, gerek sosyalist, gerekse kapitalist ülkelerde, çağdaş uygarlığa karşı bir başkaldırmanın varlığından söz edilebilir mi?

SARTRE: Her şeyden önce, «özgürlükçü anarşist hareket» kavramının genelleştirilebileceğini sanmıyorum. Bu kavram, Batı toplumları — özellikle Fransa — için geçerli olabilir, çünkü Fransa'da yerleşmiş bir anarşist gelenek vardır.

«Üretim toplumları» olarak nitelen dirdiğimiz sosyalist ülkeler ile batının «tüketim toplumları» nı aynı paralelde görmek, doğru değildir. Bu toplumların sorunları aynı değildir ve dolayısıyla işçi sınıfının vermekte olduğu kavgaya biçimi de aynı olmayacaktır.

Fakat birbirinden değişik olan bu iki toplum düzeninde, ortaklaşa bir yan vardır: Her iki toplum biçiminde de insanoglu özgür ve sorumlu bir birey olmaktan çıkmıştır. Bu, kişioglu-nun, Amerika Birleşik Devletlerinde zencilere yapıldığı gibi, toplum yaşantısı içinde kendi yerini kurmasına engel olunduğu anlamına gelmez. Sorun, daha karmaşıktır.

— Sızca, Fransız vatandaşı özgür değil midir?

SARTRE: Fransız vatandaşı, her şeyden önce, bir tüketicidir; dört yanı kısıtlanmış bir tüketici. Onun, neyi tüketiceği hakkında karar verme özgürlüğü yoktur; herkes ne tüketiyorsa, o da aynısını tüketecektir ve bu ona özgürlük diye yutturulmaktadır.

Geçenlerde, bir kadın mecmuasında, şöyle bir reklam vardı: «Bu mayo ile siz gerçek kişiliğinize kavuşacaksınız.» Başka türlü diyecek olursak: «Herkesin satın aldığı, bu mayoyu siz de satın alırsanız, siz de herkes gibi bir hiçkimse olursunuz.» İşte bu şekilde kısıtlanmıştır kişioglu.

Fransız vatandaşı aynı zamanda, bir üreticidir. Ve bir üretici olarak, uğradığı yabancılaşma, çok daha kesindir. İster işçi, ister memur, isterse öğrenci olsun, hepsinin alınyazısı önceden çizilmiştir. Kişi bu durumda hiç bir zaman özne değil, hep nesnedir. Alacağı ücret veya vereceği sınav, ken isinin fikri sorulmadan tesbit edilmiştir.

Aynı durum, sosyalist ülkelerde de yürürlüktedir. Aradaki ayırım, amacın bu kez tüketim olmayıp, «üretim için üretim» olmasıdır. Düzen kendi etrafında dönmekte ve kişi, bu dönüş süreci içinde yerini almaktadır. Kişinin bu yeri «olan» gereğince önceden saptanmış, fakat kişi bu plânın yapılmamasında söz sahibi kılınmamıştır. Örneğin, Cekoşlovakya'da, insanıcılığını vitirmiş olan bu «üretim için üretim» düzenine karşı girişilen başkaldırma hareketi, sonunda özgürlük isteme hareketine dönüşmüştür.

(Sonu gelecek sayıda)

Son antiemperyalist gösterilerden sonra devrimci güçler açısından bir eleştiri ve özleştirme zorunlu olmuştur.

Devrimci tepkilerin en önemli nokta olarak belirlenen ögesi, son derece yoğun ve duru duyguların yanında örgüt eksikliği. Devrimci güçler çoğu zaman aralarında meydanlarda bile anlaşamadılar. Bu çok feci bir kuvvet kaybına, prestij kaybına yol açtı. Artık bir yaraya bütün açıklığıyla parmak basmak lazımdır. Bu yara millî ve demokratik bir devrim, tutucu, olayların gerisinde kalmış kuramları gördükleri ve içinde bulundukları olaylara uygulayacak yerde, olayları eksik bilip, ezberledikleri kalıplara uymayınca çileden çıkıp doğru yolda olanları köstekleyip engelleyen, hattâ statücü çevrelere jurnalleme teşebbüslerinde bulunan bir kadrodur. Bu kadro bugün ilerici hareketlerin tek siyasal örgütü olan bir partinin, TİP'in yönetimini elinde tutmaktadır. Bunun sağladığı avantajlarla, yan örgütlerden sözünü geçirebildiklerini en olumlu eylemlerden ahkoymaya çalışmaktadır. Ama bunu yaparken belli bir güçsüzlük içinde, istemediği hareketlere sahip çıkıp mağdur olan, hayatlarını kaybedenlerin kendinden olduğunu ilân ile sömürücülüğü ulusal yararları karşı en çirkin şekilde sürdürmektedir. Millî bir topyekûn savası dar kadrolar içinde yürütemeyince, olumsuz ve ne ulusal gerçeklere ne de klasik kitaplara uymayan yeni teoriler icat etmektedirler. Bu çevre geçen hafta da bu değerlendirme hatalarını tekrar etti. Beyazıt — Taksim mitingi onlara göre, gerici bir saldırıyı çağırır bu da faşizmi getirirdi. Bu nedenle kendi etkilerinde bulunan dernekleri eylemden alıkoydular. Bu söz sık sık dolaşiyor: Aman ileri gitmeyelim faşizm gelir, sağ gelir.

Şüphesiz zamanı ve toplumu iyi değerlendiren kişiler arasında doğru eylem yaratılabilir. Bu toplumu yanlış değerlendirdiğinde, karşı güçlerin toplumsal hareketleri değerlendirip bastırmaktaki niyet ve güçlerini doğru ölçülere vurmadıkça, ne devrim ve ne de reformun olanağı yoktur. Toplumumuz istenen geriye gidiş hareketlerini ve faşizm heveslerinin köklü dayanaklarının olup olmadığını iyi değerlendirmekte sonsuz yarar vardır. Bir çok toplumunun Türkiye'de düştüğü hata, Türk toplumunda geçmişte olanları ve halde gözledikleri olayları illâ kafa-larında kurdıkları bir kalıba sokma çabasıdır. Oysa Türkiye'nin gelişen ya da gelişmekte olan bir toplum niteliğiyle özellikleri vardır; kendinden başka hiç bir ülke ve topluma uymayan tipik davranışlar ve özellikler gösteren tarihsel bir oluşumu vardır. Bunları birer birer gözden geçirelim.

Birinci olarak Türkiye gelişmekte olan, başka bir deyim kullanırsak değişmesi hızlı bulunan ülkeler arasındadır. Özellikle tüketim harcamaları hızla yükselen bir toplum içerisinde bulunduğumuz unutulmamalıdır. Üç örnekler, çok özel durumlar bir yana bırakılırsa, Türkiye'de tüketim düzeyinde vaki iyileşmeler derece derece toplumda değişmeler meydana getirmektedir. Böyle bir toplumda dağıtımın adil olmadığı, hayatın daha çekilmez hale geldiğini anlatmak kolay değildir. Bu toplumun karşısına öğretici kadrosu kurulumuz olarak gidişin daha iyiyi doğru olacağını, yurdsever, devrimci ve halkçı bir kadronun başa gelince simdi-kinden daha iyi şeyler olacağını anlatmak daha kolay olacaktır. Ama, bu da sadece meydanlarda ve radyolarda slogan söylemekle nefes tüketmekle başarılabilecek bir sorun değildir. Eğitimin yolu, yoğun kadrolu ve bilen kişilerce yürütüldüğü takdirde sağlamdır. Bunun için de önce yurt sorunlarını bilerek, eğitici bir örgüte bunları içirmek ve sonra da eğitici kadroyu halkın arasına yaymak, halkın güvenini kazanmak lazımdır. Eğitim sırasında, ulusal bakımdan nasıl sömürüldüğü noktası, bölgesel sorunlar ayrı ayrı ve düzenli bir şekilde ele alınmalıdır.

İkinci olarak, Sayın Hikmet Kıvılcımlı'nın da Türk Solu'nda bir kez belirttikleri gibi, endüstrileşmemiş, bezirgan kapitalizmi içinde kalmış bir toplumda sınıf yapıları üzerinde kurulacak tahlillerde çok dikkatli olmak gerekir. Türkiye'de sınıflar henüz kararlı bir şekilde gelmemiştir. Köylü, küçük burjuvazi, işçi, esnaf sınıf ve tabakalarında daimi bir değişme vardır. Bu değişme sırasında bir kişi daha çok sömürülen bir sınıftan bir üst sınıfa yükselilebilmektedir. Hattâ aynı sınıftan insanlar arasında da büyük anlayış ve bilinç farkı olmaktadır. Şöyle ki, işçi sınıfını ele alırsak, bu sınıfta;

- 1) Köyden gelip yeni iş tutmuş işçiler,
- 2) İktisadi Devlet Teşekkülleri işçileri,
- 3) Babadan kalma işçi sınıfının içinde olanlar,
- 4) Teknik yeteneği olan işçiler,
- 5) Beyaz yakalı işçiler, ayrı bilinç, davranış ve anlayış içindedirler.

Böyle bir toplumda patron — işçi ilişkisinden önce gelen derdleri olan işçiler vardır, patron — işçi ilişkisini öne alanlar vardır, memur gibi davrananları vardır. İşçi sınıfı gibi toplumeu buramın en devrimci gücü olan sınıfın böylesine ayrılık gösterdiği bir toplumda, diğer sınıf ve tabaka ilişkileri de hesaba katılınca ortaya nasıl strateji ve taktik sorunları çıktığı kendinden belirlenmektedir.

Gelişmek isteyen ama istenilen şekilde gelişemeyen bir toplumun bireylerini harekete getirecek en canlı plâform millî değişmeden ve endüstrileşmeden yana olan bir programdır. Bu program hiç saptırılmadan Komprador — Tefeci — Ağa koalisyonuna karşı etkili bir şekilde halka anlatılmalıdır. Halk terimi de gayet iyi anlaşılmalıdır. Yukarıda sayılan Komprador — Tefeci — Ağa takımı dışında kalan ve Emperyalizmin statükonun zararını gören herkes halktır. Bu halkın içinde arkasız memurlar, üniversiteli gençin (geliş yeri ne olursa olsun), doküma işçisinin, ailesiyle küçük bütün ekicisinin ya da topraksız köylünün birbirinden ayırıldılması gerekir. Dinamik, endüstrileşen, dışarıyla bağları azalmış ya da kesilmiş ve tam bağımsız, bir Türkiye'yi kuracakları ispat eden bir harekete bu sınıf ve tabakalar gönül ve omuz verirler. Hiç bir kişi, zümre ve kadro tekel kurmadan başlatılacak böyle bir hareket kısa zamanda kendi önder kadrolarını da yetiştirecek, veya böyle bir kadro varsa onu bileyip, keskinleştirecek bir yandan da olgunlaştıracaktır.

(Devami 6. da)

Türk Soluna

ABONE OLUNUZ

ABONE

BULUNUZ

YILLIK ABONE TUTARI: 20 LİRADIR.

Yeni Abone Adresi ve İdare Yeri:

Babıâli Cad. No: 29 İstanbul. Tel.: 27 39 61

Önce Bağımsızlık Sonra Sosyalizm

Behzat TANÇ

Tarihsel akış ve örnekler, bağımlı veya yarı sömürge ulusların, her şeyden önce, ulusal kurtuluşu gerçekleştirip, bağımsızlıklarını sağlamaları gerektiğini göstermektedir. Hiç bir bağımlı, emperyalizmin ağına düşmüş ülke yoktur ki bu savaşı vermeden sosyalizmi kurabilmiş olsun.

Emperyalizm ve işbirlikçilerine karşı kurtuluş savaşı vermek, tüm ulusal güçlerin görevidir. Bu güçleri bir araya getirebilmek ve örgütlemek, belirli bir yöntemin doğru saptanmasını gerektirir. Sömürülenler, hangi sınıf veya tabakadan olurlarsa olsunlar; gerçeği bir yöntemin somut amacında birleşeceklerdir.

Proleteriyayı örgütleyerek, (sadece seçim sandığı başına götürerek değil) ona bu mücadeledeki yer ve görevini öğretmek, eyleme girmesini sağlamak gereklidir. Diğer yandan da, devrimci ara tabakaların güç birliği elde edilmelidir.

Ülkemizde, devrimci düşün ve eylemin dinamosunu aydın tabaka oluşturmaktadır. Milli demokratik devrimin kapsamına giren bağımsızlık savaşı da, ancak bu tabakanın güç birliği ile gerçekleştirilebilecektir.

Milli cepheyi meydana getiren güçleri, bugün yurdumuzda, acıdır ki keskin sosyalist geçimlen parçalamaya çalışmaktadır. Tüm çabaları, sol gevezelikten ibarettir. Fakat, emperyalistler, sosyalizmin gerçekleşmesine seyrir ki kalacaklardır? Türkiye de Yunanistan gibi bir NATO ülkesidir. Sosyalistlerin, iktidarı esliğine gelmeleri, Yunanistan'da bir Promete planını uygulama alanına itmiş ve faşist oyuncaklar, rap rap yürümeye başlamışlardır. Türkiye için de bir Efes planı olmadığı kesinlikle söylenebilir mi?

Devrimci güçleri parçalamaya konusunda son örnek, keskin geçimlen sosyalistlerce, gayet olumlu bir yöntem saptamışken, FKF Genel Başkanı Doğu Perinçek'in devrimci ve örgütün T. Devrimci Güç Birliğinden çekilmesi olayıdır. Bu başarıyı (!) sağlayan oportünistler ve ağabaları TIP yöneticileri, ancak işbirlikçi burjuvazinin olanak tanıdığı oranda çalışabileceklerini son olaylarla da kanıtlamışlar ve iktidardan çekindiklerini açıkça söyleyerek, «Anayasaya Saygı Mitingi» ne katılmamışlardır. Ayrıca, kendilerinden başka bir devrimci kuruluşun önyak olduğu herhangi bir eyleme girmeye de gururlarına hiçbir zaman yedirememişlerdir. Fakat, onbinlerin katıldığı «Anayasaya Saygı Mitingi» göstermiştir ki onlara rağmen, Bağımsız Türkiye ülküsü yürütülecek, önce bağımsızlık, sonra sosyalizm gerçekleşecektir.

Milli ve Demokratik Devrim

(Başarısı 5. de)

Üçüncü olarak, ne kadar eksik olursa olsun Mustafa Kemal hareketi devrimci bir harekettir. Milli ve laik devlet amacına doğrultmuş bir yürünge içinde başarı sağlamıştır. Bugün, bir antiemperyalist halk direnişi sağlan güçlerden yardım ve destek görüyorsa, bunda Mustafa Kemal'in Kuvvay-ı Millîci ruhunun ve bu ruhun tasfiye etmek için büyük savaş verdiği itikatçı düşüncenin geniş ölçüde yenilgiye uğratılmasının büyük rolü vardır. Mustafa Kemal hareketinin şariat devleti heveslilerinin rüyalarında sayıkladıkları bir düzeni imkânsız kılan maddi ve fikri temelleri attığını hiç unutmamalıyız. Laik devlet'i, başka türlü deyimleyle, şariat devletinin köklerinin kazınması bile gerçekleşme olanaklarının zayıflatılmış olmasını küçümsemek yanlıştır. Laik devlet ilkesinin önemi şuradan anlaşılmalı ki, Amerika, içerdeki yardımcıları, kapitalist ve toprak ağalarının fanatik bir takımının tek örgütlenme umudu hâlâ şariatçı güçleri seferber etmektedir. Bir Milli ve Demokratik Devrimci olarak, halk tutmuyor diye laiklik ilkesini hiç bir zaman küçümsememeliyiz. Laiklik ilkesinin ve bu ilke ile büyük kitlelerin ilişkileri bir şeyi daha anlatmaktadır. Bu şey halkı eğitmek konusunda Mustafa Kemal hareketinin gerçekliğiğidir. Mustafa Kemal halka inme konusunda romanlık olmamıştır. Halkın çıkarına olan hareketleri yaparken, geriye tepcek kuvvetleri ekonomik ve sosyal yönleriyle belki layikiyle de inceleyememiştir. Ancak şariatçılık ile Anadolu eşrafının sıkı ilişkisini gereği ölçüde kavramış, bunca vergi kaybına rağmen «Şar'ı kaldırarak, şariatçılığın kökü olan eşrafın kudret ve gücünü sıfıra indirmiştir. Bu eşraf takımı daha sonra benzin, yedek parça bayiliği gibi yollarla yeniden türemiş, bu türeyişle beraber şariat devleti akımları kıpırdamaya başlamıştır. Fakat bu kıpırdayışların başarısı, Mustafa Kemal zamanında verilen laik eğitim içinde yetişmiş sağlam güçlerle karşılaşınca son derece azalmıştır.

Mustafa Kemal hareketi eksiklikleriyle ve güçlü taraflarıyla iyi incelenmelidir. Solda güç ve yer kazanan Milli Demokratik Devrim Hareketi, Mustafa Kemal devrimi ve bu devrime güç veren düşüncelerle bir fikri sentez yapmadan başarı sağlayamaz.

Dördüncü nokta şudur: Emperyalistlerin taktikleri nedir? Bazı telaşlı yöneticilere göre şariatçıları ya da faşist askerleri kollayıp bir gerici darbедir. Hatta bu buluttan nem kapın yöneticiler, gericilerin parti binalarına baskın yapacaklarına, örfi idarenin ilân olunacağına ciddi ciddi inanmışlar, savunma tedbirleri için gösterişli bir şekilde binalarda nöbete girmişlerdir. Bunlara göre, Amerika ve işbirlikçileri, durumdan ve gelişmeden hoşnut değillerdir, bu gidişi önleyecek gerici darbeler hazırlamaktadırlar. Oysa durum bu değildir. Tabiatıyla küçük de olsa bir bilinç ilerlemesini ne Amerika ne de hakim çevreler ister. Ama eğer solun tümü kazanacak bir darbe yapma gücü yoksa, tutucular şu partiyi kapatım, şu oyunu yapalım yoluna sapmazlar. Türkiye'de de ilerici hareketlerin kökünü kazıyacak bir kuvvet dengesini tutucular kuramamışlardır.

Şariat devleti kurmak isteyenler olsun, dış müdahale imkânları ve teşebbüsleri olsun, Milli Bağımsızlıktan yana bir Türkiye'yi silahlı ve silahsız ile karşısında bulacaktır, kalyor, geçici bir silahlı faşist cunta ya. Bu da Türk silahlı güçlerinin gelenek ve yapısına aykırıdır. Mustafa Kemal hareketini bağrından fıskırtan bu gelenek, toplumun gerisinden değil ilerisinden yürümektedir. Türkiye'de gerici hiç bir hareket herhalde bu canipten gelmemiştir.

Aslında emperyalistler ve işbirlikçiler taktiklerini gayet iyi çizmişlerdir. Bu çizgi, statüko'nun elde tutulmasıdır. Zannolunmasın ki, emperyalistler maceracıdır. Aksine, ne yaptıklarını çok iyi biliyorlar. Geriye odgı zorlamanın başlarına neler getireceğini, kendilerini tutan statükocu güçleri nasıl böleceğini bilirler. Bu nedenle statükoyu zorlayan hareketleri zararsız kılmaya çalışırlar, ve bununla yetinirler. Yani, aslında başarılı bir savunmadadırlar. Peki bu savunmayı nasıl yapıyorlar? Daha çok alt yapıda. Yani Türkiye'de kapitalizmin gücünü artırarak, bu yolda çalışmalar yaparak. O halde onlara karşı girilecek Demokratik ve Milli bir çalışmanın tarzı da kapitalist olmayan örgütlenme, kapitalistlerin ekonomik güçlerine karşı ekonomik olarak halkı teşkilatlandırma ile olur.

Halkı siyasi, sosyal ve ekonomik alanda örgütlenme ileric ve devrimci güçlerin temel amaç ve çabası olmalıdır. Bu çabalar, her devrimciyi girişim sahibi, örgütleyici bir tarzda yetiştirmek sonucunu da vermektedir. Bu çalışmalar sırasında halkın önünde olmalıyız. Hızında kalırsak tutucu; çok ilerisinde, ondan kopuk olursak maceracı oluruz.

Maceracılığa da tutuculuğa da paydos diyecek örgüt ve kuruluşlara muhtaçtır Türkiye...

Milli Eğitim Bakanı Kendini Ele Verdi

M. Fethi SAVAŞERİ

25 Temmuz tarihli Cumhuriyet gazetesinde, Kayseri'den Mustafa Gümüşkaynak'ın verdiği habere göre, «Ulusal eğitime dönülmelidir» diyen bir TÖS'lü arkadaşımıza cevap veren Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, aynen şöyle demiştir: «Eğitimin ulusal olmasını istemekle sanki eğitimin ulusal olmadığı anlatılmak istenmiştir. Bu, tamamen politiktir. Ben bir siyasi partinin Bakanım. Söylenenlerden bazıları gerçek de olsa, parti programına göre hareket ederim. Bir kısım azınlıkta bulunan ve sapık ideolojilere kendini kaptıran öğretmenler, hatalı görüşler de bu yoldan dönülmeyecektir. Ben sapık ideoloji sahibi olan kuruluşların karışındayım. Öğretmenler ulusal konuları savunacaklarsa, tüm imkânlar hazır, görevlerinden istifa etsinler, karşımıza çıksınlar.» Bakan aynen böyle konuşmuş ve daha önceki tutum ve davranışları ile de olduğu gibi bu konuşması ile de bir kere daha kendini ele vermiştir. Yarın hesap günü gelip çatıldığında, hesabı elbette istenecektir. Şimdiden bir tarih düşmek ve bir belge haline getirmek gerekiyor.

Bakanın iddialarını bir bir ele alalım. Bugün Türkiye'deki eğitim gerçekten ulusal olsa idi, ulusal amaçlara tam anlamı ile hizmet etseydi hiç bir kimse, hele ulusal çıkarlara titizlikle bağlı olan bir TÖS'lü üye kalkıp da olmayan bir şeyi varmış gibi göstermek hatasına düşmezdi, buna tezzül etmezdi. Biz eğitimin ulusal olmadığını, adı Milli olan Bakanlığın bu ada yaraşır bir davranış içinde olmadığını söylerken, ne şaka yapıyoruz ne de gevezelik. Eğitimin ulusal olmadığını söylerken, gerçeğin ta kendisini dile getiriyoruz. Ve aynı zamanda ulusal olmayan bir eğitim düzenini kimlerin ne maksatla yürüttüklerini yürütmeye çalıştıklarını da delilleri ile ortaya koyuyoruz. Bunları sayın Bakanın bir kere daha işitmesi için yazıyoruz. Bugün Türk eğitiminde Amerikalı barış gönüllüleri var mıdır yok mudur Bakan bunu inkâr edemez sanırsak. Ulusal eğitimi mizi ulusal olma niteliğinden çıkaran tek başına bu eğitimimizin ve bunları getirenlerin yüzkarası olan barış gönüllüleridir. Bunlar Amerikan emperyalizminin, Türk halkının ve Türk vatanın içindeki ajanlarıdır. Kelimenin tam anlamıyla ajandır barış gönüllüsü denen kimseler. Ajandırlar çünkü, memleketimizle ilgili her türlü istihbaratı yapmaktadırlar. Bu bil-

giler yardımıyla Amerika ülkemizde ki emperyalizmini daha iyi yürütmektedir. Ajandırlar çünkü, halka ta Amerika'dan gelecek dil ve bilgi öğretiyor rolünde görünerek aslında adına askerlikte beyaz propaganda denen Amerikan emperyalizminin propagandasını yapmaktadırlar. Ajandırlar çünkü, halkın ve yurdun en içlerine girerek değerli tarihi, folklor ürünlerini kaçırmaktadırlar. Türk halkı şım diye kadar barış gönüllüleri ile mi okudu? Kaldı ki elin gâvurunun memleketin harimi ismetine sokmak, ihanet olma yanında yüz kızartıcı bir aşıdır. Ulusculuk duygusu olan herkeşin, bundan en azından utanması gerekir. Türk halkına yapılabilecek ve yapılmış olan en büyük ihanetlerin olduğu kadar, saygısızlıkların biri de barış gönüllüsü denen bu ajanları öğretmen diye yutturmaya kalkmaktır. Türk öğretmenine o kadar inanılmamaktadır ki, ta Amerika'dan öğretmen getirilmektedir. Öğretmen nedir bir devlet memuru, barış gönüllüsü devlet memuru görevine getirilmektedir, bu bakımdan barış gönüllüsü denen bu ayıplar, Anayasaya da aykırıdır. Hiç bir Valinin, hiç bir Bakanın bir yabancı olabileceğini düşünemiyor musunuz? Ama Vali de bir devlet memurudur, niteliği biraz farklı olmakla Bakan da. Eğitim bu kadar mı önemsiz bir şeydir ki yabancıların söz ve görev sahibi olmasına fırsat verilmistir. Türk eğitimine barış gönüllüsünü sokanlar yarın milletçe en azından lanetle anılacaklardır. İhanetin cezasını kimse vermesee, hesabını kimse sormasa bile, tarih verecek ve de soracaktır. Öte yandan inanabiliyor musunuz ki bir barış gönüllüsü bir Türk öğretmeni gibi bu yurdun bu halkın çıkarlarını çocuklara aşılar? Onlar körpe dimağlara barış gönüllüsü kanalı ile girmeye çalışıyorlar, biz buna göz yumamayız, bu sorumluluğu taşıyamayız. Onun için Bakan, Başbakan ve kim olursa olsun ve ne derse desin barış gönüllülerine karşıyız ve Türk eğitiminden bu ajanlar atılmadıkça, Bakanlığa «Milli» diyemeyiz. Bay Ertem, bunu bir kere böyle bile.

Öte yandan, halkımızın büyük bir kesimi Anayasada anasının ak sütti gibi helâl hakkı olmasına rağmen okumak imkânından hâlen yoksun bırakılmaktadır. Ve bu kasten yapılmaktadır. Bir avuç burjuva çocuğu, imkânlı çocuğu en imkânlı eğitim yaparken, halkımızın ve özellikle köylüm-

zün ilköğretim hakkının bile gasbedilmesi, elbette Bakanlığa bu ulusun tümüne hizmet etmediği için «ulusal» de memize engel oluyor. Bakanlığa «ulusal» dememize Türkiye'deki yabancıların eğitim kurumlarının olamaması, her boydan ve her nitelikte ana okullardan Anayasaya aykırı olmasına rağmen, yüksek okuluna kadar özel okulların, imtiyazlı okulların olması engel oluyor. Eğitimin bir imtiyaz, eğitimin bir ticaret olması Bakanlığa «ulusal» dememize engel oluyor. Bütün bunların dışında Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatına hakim olan zihniyet sahipleri bu ülkenin, bu ulusun yüksek çıkarlarını savundukları için devrimci ulusu ve vatansever öğretmenlere düşman oldukları için, onları kanunsuz, haksız ve de insafsızca meslekten uzaklaştırıp, sürüp, bu halka, bu ulusa hizmet etmekten alıkoymak istedikleri için Bakanlığa «ulusal» diyemiyoruz.

Bakan sapık ideolojilere sahip öğretmen ve kuruluşlara karşı imiş. Sapık ideoloji dediği Bakanın konuşmasında apaçıktır ki «ulusal» konuları savunmaktadır. Öğretmen, ulusal konuları savunmak için istifa etmiş, tam terisine öğretmen ulusal konuları öğretmen olarak savunacaktır, öğretmen olarak öğretecektir. Öğretmen savunmazsa ulusal konuları, ulusal konulara «sapık ideoloji» diyenler mi savunacaktır? Ertem de yakayı ele vermiştir. Türk ulusunu değil, Türk eğitimini değil de AP'nin Bakan olduğunu, AP nin hizmetinde olduğunu açığa vurmuştur.

Sayın Ertem, öğretmenler istifa etmeden ulusun çıkarlarını savunacaklar ve öğreteceklerdir. Bu onların birinci vazifesidir. Bunu yapmadıkları an ne «Türk öğretmenin» adına layık olabilirler ne de Türk ulusuna layık olabilirler. Bunu yapmadıkça, Atatürk ideallerine sahip olamazlar, aldıkları parayı hak edemezler. Öğretmen «yeni neslin yaratıcısıdır». Yeni nesil ise ulus çıkarlarını, her şeyden önce öğretmeninden öğrenecektir, politikacı esnafından değil. Ve daha önemlisi Amerikan emperyalizminin ajan ve askerleri ile çignenen ülkemizde, yeraltı ve yerüstü kaynakları iç ve dış sömürücülerinin sömürsünde olan ülkemizde, her zamankinden daha çok «milliyetçi olmak» gerekmektedir. Öğretmen sizin hiç bir tehdit ve cezalandırma çekimden yapması gerekeni yapacaktır. Ve mutlaka ulusal olacaktır Eğitim Bakanlığı. Ertem'lere, Dengiz'lere ve ötekilere rağmen...

Karl Marx

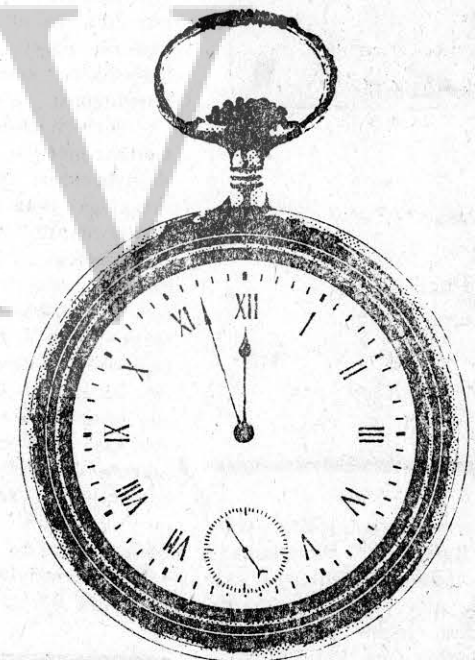
Yazan: MAX BEER

Türkçesi: Şerif HULÜSİ - Muvaffak ŞEREF. Max BEER dünya çapında büyük şöhreti olan bir tarihçi ve Sosyalizm Tarihi alanında büyük bir otoritedir. Karl MARX hakkında derli toplu fikir edinmek isteyenler için SUNDUĞUMUZ BU BÜYÜK ESER GÜVENLE BAŞ VURULACAK BİR EL KİTAPIDIR.

Kapak: BALABAN.

Fiatı: 6 Lira.

ÖNCÜ KİTABEVİ: Babıâli Cad. No. 8. Cağaloğlu - İstanbul

Reklâm, işlerinizi saat gibi yürütür

REKLÂM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ yurt içinde ve dışında EN ETKİLİ VE EN İSRAFSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN Kurumumuz hizmetlerinden faydalanınız

BASIN İLÂN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1, kat: 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01. İstanbul

Bası 20032/85

sanat

utanç duruşu

yurdunda aç
açık toprak altında
yaşayan milyonlar
milyon artı milyon dert doğurdukça
ben seni rahat
huzur içinde
kaygusuz
bol bol sevebileceğim
belki
gökyüzüne pencere diye açılmış
iki delikten birinde
— üstü boşsa eğer —
havayı koklamak
güneşi emmek için gözlerimizle
durabiliriz yanyana
başımız gökyüzüne dönük
kenetlenmiş ellerimizle
çevremizi kuşatan
bizden
ama bize çok uzak insanların arasında
ancak utanç duruşu yapabiliriz
onların gözleri altında
ıslak bakışlarımızla

MERHABA DİYORUZ BİRLİKTE Celâlettin ÇETİN

Bu benim 37 yaşım
Bu aşklarım acılarım kaygılarım
Bu ellerim cebimde çekilmiş ilk resim
Bu yarıda kalmış uzun bir ıslık
Bu koynuna girdiğim iri bir kadın
Bu kaldırımda duran
Bu ısıman bu direnen
Bu merhaba diyen herkese
Evlere gemilere tüm serserilere.

Bu benim 37 yaşım
Bu aşklarım acılarım kaygılarım
Bu asker kaputu babamın
Serinliğinde yer yatakları
Serinliğinde karnecalar
Serinliğinde tay kokuları.

Bu benim 37 yaşım
Bu aşklarım acılarım kaygılarım
Bu uzak doğuya giden ilk gemi
Bu okyanusta batan ilk güneş
Bu İnchon bu Seul bu Singapur
Bu küçük elli küçük ayaklı kadınlar
İtilmişler deli bir rüzgâra
Yıkılmışlar, ezilmişler
Pirinçler Dokuz parmak olmuş bir ara
Oturup bir kapı eşliğinde onlar
Bol güneşli küçük bir dünyayı düşünmüşler.

Bu benim 37 yaşım
Bu aşklarım acılarım kaygılarım
Bu yorgun bir rotatif
Yorgun bir çocuk bizim yokuşta
Üşüyen elleri kaldırımda
Ya da bozuk paralarda duruyor çocuğun
Bir adam çıkıyor üçüncü hamurdan
Eti kemiği eskimiş bir adam
Bir adam çıkıyor üçüncü hamurdan
96 puntoda küçülmüş bir adam

Bereket Kumkapıda akşam oluyor
Ve alkol ve kurşun kokuları
En yüce dostluğu yaşıyorlar birlikte
Sonra birlikte düşünüyoruz yollara
Yutulmuş sardalyaların
Bölüşülmüş pavuryaların
Hesabını veriyoruz.
Sonra birlikte vuruyoruz geceye
Şiirle vuruyoruz
Küfürle vuruyoruz
Türküyle vuruyoruz
Ve merhaba diyoruz birlikte
Evelere gemilere tüm serserilere
Merhaba.

Celâlettin ÇETİN

bir türküdür söylenen

mutluluk üzerine yakılmış
bizim türkülerimiz arkadaş.
yıllardır bu türkü söylenir
ovada, bayırda, kırdan.
can damarımız, yüreğimiz
tüm bu türkülerde atar.

bizim oranın havaları
yanıktır, ılgım ılgım
buğday kokar, sıcak sınımsıcak...
bizim köyün insanları
yoksun olur.
yıllardır böyledir bu.
«tembelsiniz, iyicisiniz»
der durur efendilerimiz
boynumuz kıldan ince
bizim oranın insanı
yoksun olur babadan kalma.
mutluluk üzerine yakılmış
bizim türkülerimiz arkadaş.
yıllardır bu türkü söylenir
ovada, bayırda, kırdan.
mutsuz bir yaşamdır bizimki
mutluluk türkülerimizle birlikte
uzanan uzanan...

İrfan CÜRE

hürriyet meydanı

dostum
bilirsin bu meydanı sen
kol kola dolatmışımız
elimizde kitaplar
dudaklarımızda savaş türküleri
dostum
bilirsin bir bahar günü
nisan tomurcuklarını kopardılar dallarından
meyva veremedi öldürdüler
ezdiler ayaklar altında
bilirsin bir bahar günü
atlarıyla cipleriyle geldiler
coplarıyla dövdüler
ve kurşunladılar beylik silâhlarıyla
dostum
bilirsin kırmızı güller açmıştı
güller açmıştı bu meydana
o güller ki kan ve barut kokardı
bir sevgiydi bir direnmeyi
o güller o kan lekeleri
dostum
bilirsin o genç insanları
hatırlarsın onları
onlar da bize benzerlerdi
ve severlerdi güzeli
doğayı yoksulu
gençtiler ataktılar
seviştiler ve dövüştüler
vuruştular mutlu yarınlar için
en yüce sevdilerde unuttular
mutsuzluklarını

dostum
bilirsin kalemler silâh oldu
taşlar bir silâh nasırlı ellerde
ve bir sevi yatardı yumuşak yüreklerde
bir devdiler ve yürüdüler dev adamlarla
tüm kahpeliklere tüm rezilliklere
bir devdiler
ve sevdiler her iyiyi
her güzeli sevdiler
sevişmek ve dövüşmek için yaratılmışlardı
seviştiler ve dövüştüler
yaşamları daha bir anlam kazandı
ve ölenin elinden öbürü kaptı
güvercinli bayrağı
barış için dövüştüler
yaşamak ve yaşatmak için
sevmek için yaratılmıştı yüce yürekleri
sevdi insanları o yürekler
sardı o nasırlı eller tüm insanları
dövüşerek ve sevişerek öldüler
ve gömüldüler
insanların gönüllerine
dostum
bir yaşam tohumu atmışlardı
göremediler başıklarını
göremediler ne yazık
şimdi çocukları dövüşmekte
çocukları sevişmekte
ve sulamakta yaşam başıklarını
dostum
bilirsin bu meydanı sen
tomurcuklarını kopardılar bir bahar günü
kurumadı ağaç genç sürgünler verdi
güller o kızıl güller
daha bir süslüyor meydanı
daha bir kokuyor barut ve kan
Kemal Zeki DEMİRTÜRK

sabah yıldızı

Sabah yıldızı görüldü
Ufukta
Belli ki sabah yakın
Gebedir, karenlikler
Aydınlığa gebe
Doğuyor düşlediğimiz gün

Kemal TÜMEN

umut bu kardeşim

Bahar ışıkları geliyor
kardeşim
başlayan nisanla
ağlama artık
dursun gözlerinin yaşı,
bitsin yasın,
kış günlerinin soğukluğunu
ve yalnızlığını gecelerinin
unutmalısın.
Bahar ışıkları geliyor
kardeşim,
mayısları başkadır yurduğun
bir kez çözülmeye görsün buzlar
dağ doruklarından gelir seller
olanca gücüyle,
kırarcasına zincirlerini,
ve önüne katar tüm erdemsizleri
birden yatakları değişir nehirlerin
taşar da taşar
çoşar da çoşar
bir kez taşmaya görsün
çoşmaya görsün bir kez
sel bu...
nehir bu...
yaşam bu.
umut bu umut
KARDEŞİM...

Aydoğan GEZER

ti

gide gele bu konutsal karaya vurduk
kilit bakışlı ve petrol terli insanlarımız
ötesi yorgun bir çalgı olan acun

hadi insanı anlatın şimdi bana
yani ibrahimi ibrişim
antik krallı kavgaları
ve tarihi yeyip üremek teğetinden
dünyaya bakmayı roket başlığına kurulup
kurulup anlatın

horoza kulak ver bu dünyanın adamı
gecenin ortasına gün döküyorlar
bizim gün
«sen neyi bilirsin» bilmenin
çiziktirmenin «hüsn-ü ihtilâl»
masalının «görülmemi kalkınma» üstüne
yürüyorlar ellerinde bülâğ olmuş yumruklarla

insanlar

bu dünyanın insanı dilimde tüfek bitti
daha susar fatihlerle yavuzlar
hamit gelir ilştirir kitaba sarsarak biçeyrek
yaprak

o kemal susar neden
neden daha ellerin toprak
binlerce niçin ağzındadır tekerlemesi
«sipsivri bir sırık oldu testekerlek acun
ardımıza takılmaktadır
en güzel sabahlarımızı en güzel akşamlarımıza

çarp

elde var sıfır
sen tut onca günü yollara vur
bunca mutlu gözlerden kaçır
tut sen yarınlarına büyük büyük bak
şunca ağıt doldur kesene en eskisinden
tutku dediğinde boyunca eğil
bunca kuta aldırmaıyıp oturuyorsun
bu yenecek bok değil

sana bir eşkiya anlatırlar dinlersin
o eşkiya yanına bekler seni
kav gibi olmaırsın ve yeni
bir eşkiya anlatılır sana che gibi
orospu kasığından düşme bir çağı
uç milyanın yerine yaşar tek başına
yaşamalısın sen de öyle
dediği dedik kulağı delik
tüm gözleri tetik bekler eşkiyalığını
sen de öyle beklemelisin

VARSIN BOYUN YETMESİN YÜREĞİN
ERSİN YETER
SOYUN DEĞMESİN VARSIN EN BÜYÜKTEN
EN KÜÇÜĞÜ
TÜM KAN YÜKLÜ TIRNAĞINLA
DEĞMELİSİN TETİĞE

bak gün ışınlarıyla işliyor ibiğini horozun
kana banıp deftere güneş çiziyorlar çocuklar
ve çığlıklar yapıyorlar devinimlerden
üzerinde umutlara özgürlüğü gidilen
kırbaçın kanalda yürüyor sülük
korkak ve sağır
ha çaktı ve çakacak yıldırım
azıcık düşünmenin acunda sarkıyor kav
yüz yıl önce yola çıktı bu çakmak
sesini sık ve bağır

Mehmet Macit KOPER

gülüm oyy...

Şimdi unutulana bir gökyüzüdür aşkım
Biliyorum
Mürekkkep kokan ellerim tetikte
Bekliyorum

Yüreğim
Bir at gibi koşturuyor içimde
Göğsümü yumruklayarak

Yeni bir gün doğmak üzere
Vakit ilerliyor
Gülüm oyy
Vakit ilerliyor

Geliyoruz
Kendi düzenimizi
Kendi ellerimizle kurmak
Ve
Toprağın çatlayan kabuğunu kırmak için
Geliyoruz

Gülüm oyy
Geliyoruz

Metin GÜVEN

spina

Fırtınanın susup, hıncın kabuğuna çekildiği
bir anda;
Aciz, bir ilkbahar yağmuru halinde sinmişti
etrafa, Spina...
Herkes aradığını aradığında bulamadığı zaman,
O zaman bile düşünmedi İsa'yı
Ve ummadı kurtuluşu kilise çanlarında.
Milyonlar ki, istediler insancasına yaşamayı,
Böylece, bir türlü kapanmak bilmedi o yara,
Spina...

Sen, kuzey dağlarından süzülüp bir kartal gibi;
Sıkılmış yumruklarla inmiştin güney bölgeye,
Spina...
Ah... o güney bölgede kardeşlerin ve senden
olanlar
Toprağa bakarak düşünüyor ve tükürüyorlardı.
Neydi, o gelecek günler ki, yaşamayı
vadediyordun
Ve sen söylüyordun dörtbin yanına dâvayı
Ve benziyordun gece kadar geniş bir gölgeye,
Spina...
O aşklar ki, bürünmüş insanlık ve kardeş

sevgisine,
O aşklar ki, sen içmiştin yudum yudum, Spina.
Hatırlıyorum; susulmuş ağlamalarla zengin
ve soylu
Eğilmiş o güzel başı.
Ve günler ne kadar uzun sürüyorlardı, asude;
İnzivasında hazzın ve zamanın
Ve ne kadar kutsaldı ileri attığın adım, Spina...

İhanetinde ara çağların ışıksızlığını,
Güneş hâlâ doğmadıysa kabahat sende mi,
Spina?

Sen ki, konuşmuşsun parkeler, mermer
duvarlar üstünde;
Süzülerek siyah örtüsü içinde gecenin.
Güney bölgeden kuzey dağlarına çekilişini
düşünüyorum da;
Elbet, gidişin gibi, yine bir gelişin olacaktır,
diyorum...
Ve artık, demiratmış olarak limanda
bekleyemez gemi Spina...
Süleyman Şahin TAR

kuyularda

Yumulan gözler
YOK diye avunsalar da
Var
Var yaşayanlar
O dipsiz kuyularda
O eliş kovuklarda
O kısırlımsız hayvan gözleri gibi
Bir yanıp bir sönen ocaklarda
Yaş kovuklarda
O hepimizden çok
Pek çok yaşayan yulaflarda
Çavdarlarda git gide çağalan
O kitaplarda unutulana
Seçimlerde usa vuran
O dağlı
O dil bilmez sıkılgan

O kara kara bakan
Üşüdükçe kız kaçırın
Türkü yakan

Yok diye avunsalarda
Yumup gözlerini ağalar
VAR
Var yaşayanlar
O dipsiz kuyularda.

Ruşen HAKKI

BUNLAR DA MARANGOZ İŞÇİLERİ

Zihni T. ANADOL

Hamdi usta tezgâhın mengenesine sıkıştırdığı gardrop kapısının kenarlarına bir iki rende vurdu eğildi iki gözünü birleştirerek doğru olup olmadığa baktı tekrar rendeledi düzgün bir gürgen ağacını tutkalladı rendelediğini kenara koydu bir iki çivi çaktıktan sonra aldı. Dikkatlice karşı duvara dayadı. İkinci kapıyı aldı aynı hareketleri tekrarladı.

Daracık bir sokağa bakan daracık dükkânın içerisi yanık tutkal biçilen ağaçların talâşlarından yayılan çam köknar kokularıyla insana taptaze bir yaşantının tadını veriyor sanki. Şeritte kesilen plânyadan kalınlık makinelerinden çıkan talâşlar etrafa yayılarak hafiften yağın bir kar tabakasıyla örtüyordu her tarafı. Muntazam biçilmiş ağaçlar takoslar ve tahta parçaları. Öbür duvarın dibinde yarı yapılmış bir elbise dolabı iskeleti kapıları alıştırılmaya hazır bir şifonyer bir büfe. Duvarlara dizilmiş testereler çekiciler işkenceler tahta ve madeni metreler kerpenteler. Ve işte nişanlı kızların yeni evlenenlerin veya evleneceklerin rüyalarına giren polyesterli ceviz mavun dişbudak kaplamalı tuvaletler yatak oda takımları yemek oda takımları arslan ayaklı masalar burada bu daracık odalarda yapılar. Hamdi usta tezgâhında ikinci kapıyı bitirip yerine koyarken arkasından seslenince cıgarasını koydu-ğundan yenden aldı, gözüklerinin üstünden telâşsız bir halle geriye baktı olmadı, gözüklerini çıkardı isli karanlıksı odanın içinden gözlerini o-ğuşturarak,

— O sen misin, hoş geldin ne var ne yok? diyerek başını karşıya çevirdi:

— Oğlum Metin, oturacak bir şey ver dedi. Metin yeni yapılmış fakat tamamlanmamış şifonyerin çekmecelerinden birini aldı ve altına verdi. Hamdi usta uf anam diyerek çalışma kamburlaşmış belinin ağrısını gidermeye uğraşarak şöyle bir doğrulmak istedi. Bir tabureye çökerek sırtını tezgâha verdi:

— Bir aydan beri sallanıp duruyor elimde şu oda takımı, bir türlü bitiremedim meredi.

— Ismarlama mı yapıyorsun?

— Hayır, dedi. Tüccara ismarlamaya can kurban. Ismarlama olursa tüccarın bizden aldığı kârı müşteri bize bırakır o zaman. Hiç değilse tüccara soyulmamanın huzuru içinde rahat rahat çekip sallarsın. Eskiden tek tük düşerdi müşteriler. Şimdilerde temelli kesildi. Tüccar takistile verdiğinden alıcı tüccara gidiyor bize gelmiyor. Çünkü bizim takistile vermiye gücümüz yok. Küçük esnaf olduğumuzdan kredimiz de yok bunun için yaptığımız bütün malları tüccara devamlı vermiye mahkûmuz. Şu gördüğün atölyeye benzer benzemez dükkânımız gibidir bütün mobilya esnafının durumu.

Hepsi yarı aç yarı toktur. İşçimizle hiç farkımız yoktur aramızda ev kirasını versen dükkân kalır dükkânı versen ev kirasını veremezsin, bir gün talih yüzümüze güler de kuvvetli bir iş gelirse belki paçayı o zaman düzeltiriz. Bütün umudumuz bu (BİRGÜN) hepimizde vardır. Amma o gün ne zaman gelir, o devlet kusu ne zaman başımıza konar onu da pek bilimiz yok daha içimizde.

Bu küçük esnafın yani orta sınıfın bitmeyen umudu ezilinceye yıkılınca kadar yüreğinde yanar tutuşur. Birgün tayyare piyangosu çarpması kabilinden on binde, yüzbinde birine bir üst sınıfa çıkmak nasip olursa (Ha) der nasil çalıştı da durumunu değiştirdi. İlkesiyle yeniden sarılır keserin sapına, yeniden sarılır mis gibi çam ağaçlarına, nar gibi kıpkırmızı fırınlanmış gürgen ağaçlarına. Tekrar gece ile gündüz farkı silinir dükkândaki tozlu takvim yapraklarının üstünde çalışılır sabahlara kadar, çalışılır parmaklar kesilir hattâ bilekler. Saçlar ağarır, toz dolan kulakların ısıtması yavaşlar, bel yavaş yavaş kamburlaşır alımlardaki kalınlaşan çizgilerin içine yaşama gücünün bütün ağırlığı bir balyoz gibi iner. Bir gün şerit makinası, bir gün planya, işkenceler ve yavaş yavaş bütün takımlar dükkândan eksilmiye başlar ve birgün yaptığı takımların, masaların üstünde oturup doyusaya bir öğün yemek yiyememiş ak saçlı piyano parmaklı Hamdi usta kapı kapı iş aramıya çıkar.

— Buna rağmen bu kahrolası umudumuz yok mu, buna bağlılığımız bizi bir sihir gibi durmadan çeker kendisine, kopabilirsen kop...

Nasil bırakırsın dükkânı konu komşudan, utanma yanında çalışan kalfalardan utanma, bir gün devlet kuşunun başa konması hayali.

Eh sürüklenip gidiyoruz bu umutlar içinde. A-çık söyleyeyim mi serde birazcık olsun patronluk var, hiç değilse bir geniş nefes alma. Ama yarı aç, yarı toksun yanında çalıştığım emekçinin sefaletine ortaksın, o başka mesele. Sana şu takımdan bahsediyordum demin. (Bu arada çaylar geldi birer sigara yaktık.) Evet, dedi Hamdi usta, kereste alacak paran yok, kaplama alacak paran yok, formika, ağaç, tutkal ve hattâ çivi bile. Nasıl boyun eymeysin tüccara? Dört bin liraya yaptığın şu takımı tüccar 12 bin lira ile 16 bin lira arasında satar. Emek, alın terin günde 12 saat çalışman, kazası belası ca-ba. Bu takımları vitrinlerde gördüğün zaman güzelliğinden ağzının suyu akar. Çok ailenin arasını açar bu mobilyalar. Hattâ boşanmalara bile götürür insanları. Elini sürmeye kıyamazsın kirlenecek diye. Üç kişi tam iki buçuk aydanberi çalışıyoruz üstünde durmadan. Elimize ne geçecek? Hiç? Ancak karın tokluğu. Tüccar bize sattığı malzemelerden normal kârın üstünden ayrıca kâr alır yani zam üstüne zam, sö-mürü üstüne sömürü. Alacağın parayı iş bitmeden çoktan temizlersin zaten. Elinde kırk para sermayen kalmaz ve gene tüccara boyun eğmeler, ricalar minnetler. Ve böylece gider bu işler.

Usulca kalktı, dolap kapaklarından birini aldı oy menteşesini taktı ve dolaba yerleştirdi. İşte bütün küçük esnafın çilesi büyük han-ların karanlık izbe odalarının önleri, koridorlar, masalar, iskemleler, kütüphaneler, yazıhaneler, sehpalar, dikiş makina kapakları, tiner, ispirto kokuları ve bunları bitirmeye çalışan elli alt-mış liralık çıraklar, yüz altmış ile yüz seksen liralık kalfalar ve daima eksilmeyen makina seslerine karşın civil civil insan gülüşleri, kah-kahalar, karşıdan karşıya göz atmalar şakalaş-malar. Buralara iş kanunu girmez, sigorta gir-mez, sendika girmez kazası en çok en bol olan bir iş koludur marangozluk. Kocaman kütükler iri kalaslar, tahtalar, peynir dilimi gibi doğra-nır, ustura gibi keskin şeritlerle. Ufacık bir dikkatsizlik, halsizlik, uykusuzluk ve günlük geçimin derin düşüncesi parmakları da kereste ile beraber alıp götürür bir hiç farkında olma-dan. Sigortasız teminatısız kimsiz, kimsesiz kal-dırımlara düşer insanlar.

(Bundan nasıl kurtulur marangoz işçileri) diye sorduğum Hamdi usta:

— Kooperatifleşmek diyor bütün aynı iş ko-lundaki esnafı bir örgüt içinde toplamak. Dev-let ihalelerinden tut da tüccara yaptığımız en küçük sandalyesine kadar bu kooperatiflere yapacağız. Bunun için esnafın bir araya gel-mesi ve kendi işini kendi görmesi şarttır. O zaman devlet en sağlam şartlara en uygun bi-çimde siparişini alır, hile kalkar, halk tipi mo-bilyalar imal edilir. Ahali soyulmaz herkese her marangoz işçisine iş temin edildiği gibi si-gorta ve bütün sosyal hakları da ister istemez yürürlüğe girer bundan başka küçük marangoz esnafını ve işçisini koruyacak ve kurtaracak hiç bir çare yoktur.

Kamyonlarla gelen keresteler kapının önü-ne dağlar gibi yığılmış, karınca gibi çıraklar, kalfalar, koca koca kalasların birer ucundan tutarak omuzlarında içeriye yayıyor, istif edi-yorlardı. Şeritlerin önüne getirilen bu ağaçlar bir taraftan biçiliyor daha sonra planyaya ve-riliyor, orada kesilen küçük parçaların her bi-risi binlerce masanın ayakları, aynaları papuç-ları, rafları, kayıtları yüz tablası halinde birik-tikçe birikiyor, ekipler her birini bir araya ge-tirerek tutkallıyor, monte ediyor, kürsüler, sı-ralar, bantlar, kapılar, çerçeveler, pencereler meydana geliyor. Kamyonlarda yüklenen bu malları alıp alıp götürüyorlardı. İçerisi ana ba-ba günüyüdü, kesilen ağaçlardan çıkan talâşlar her şeyin üstüne çöktükçe çöktüğü, sarı ışıklı ampulün etrafını örtüyor bir toz duvarı halin-de ışığı sönük vaziyete sokarak atölyeyi yarı karanlıkta bırakıyordu. Gürültüler arasında de-lik açan, zıvana açan daire testerede ağaç biç-en çekik, testere sesleri etrafa yayılıyordu. Maran-gozhaneinin kapısından içeri girerken sol tarafta yazıhane sağda kocaman makina dairesi. Masa-nın başında eski bir sanat mektebi mezonu bü-yük sefaletler içinde yalnızayak okulu bitirmiş, 30 - 35 yaşlarında esmerce orta boylu, sıçan bı-yıklı, besili atölye şefi Sabahattin bey. Kahve hoş beş... derken iki kişi girdi odaya, birisi bir iş yerinin müstahdemi, yanındaki adamı salık veriyor atölye şefine. Yaz sıcağının en koyu ol-duğu bu günde traşlı uzun yüzlü uzunca boylu, iç içe iki gömlek giymiş, sırtında eski lâcivert bir ceket. Konuşurken ter içinde kahyor, utan-cından çıkardığı siperi miperi kalmamış kaske-

tini aşağıya sarkan kuru uzun parmaklarıyla tutuyor, arada bir dayanaksız durumunu tek ayak üstünde tutarak insanın içini iyice acı ile kavuruyor.

— Marangozum, dedi, üç kardeş geldik Gi-resun'dan, on bir günden beri iş arıyoruz, se-netle on beş günlüğüne 300 lira aldık, yol pa-rası 45 lira faizle, on beş günde göndermez-sek faiz altmış olacak, seksen olacak ve bir sene de bu 300 lira 1400 olacak.

— Nasıl marangozsun, takımların var mı, ne iş yaptın nerelerde çalıştın, diye masanın başında arkaya kaykıla kaykıla konuşan şef, işçinin sefaletiyle, çaresizliğiyle alay edercesi-ne ceheennem suali soruyordu durmadan. Eski giysiler içinde yalnızayak okula gidip geldiği, parası olmadığından tramvayların arkasına asıl-dığı o günlerin hıncını alıyordu. Ayaktaki diki-len gurbete çıkmış garip kişiye: (Sana üç yüz lira aylık veririm ancak, fazla veremem. İşine gelirse) dedi. Hamza yorulan tek ayağını de-ğiştirdi. itkinlikten ezilmiş vücudunun yükünü öbür ayağının üstüne yükledi, boynunu büke-rek bir adım ileri gitti:

— Bu memleket ne biçim şey? İnanın sabah tanberi ağzıma değil ekmek kırıntısı, bir yu-dum su vurmam. Nesin, necisin, diyen yok. Bu vereceğin para ile nasıl geçineyim? Yata-cak yer, yol parası, yiyip içmek ve köydeki hı-zır gibi benden yardım bekleyen çoluk çocuğa para göndermek mümkün olur mu bu verdiğin aylıkla? Bir parça artır, dedi. yalvardı, şef ba-şını yukarıya dikti. (Olmaz aslanım, ancak bu kadar verebilirim.) dedi. Ve bir felâketi haber veren içerdeki bağışmalara koştu. Adam boy-nunu büke büke kimsesiz kimsesiz kapıdan çıktı gitti.

Metin su gibi taze, filiz gibi çeçeği burnun-da siyah dalgalı saçlı, ak pak biçimli yüzlü, du-rurken bile gülen hali, uzun boylu bir delikan-lı. Yakışıklı mı yakışıklı, askerden yeni gelmiş, epeydir burada çalışmış. İncecik elleri ke-man olacak kadar düzgün parmakları var. Sa-bahleyin soyundu, iş elbiselerini giydi planya dairesine geçti, matkabın önünde yığılmış ke-resteleri atlayarak şeridin başına geldi. Şarteli açtı, havayı bir jet uçağının çıkardığı gürültü ile makina dönmeye başladı. Ağır kalaslar bi-rer ucundan tutularak çıraklar tarafından şe-ride kaldırılıyor ve Metin mütemadiyen ölçüye göre onları kesiyordu. Çıraklar ve kendisi iyice yorulmuştu. Gene son kalas geldiğinde günler-denberi aynı işi yapa yapa takatini tüketmişti. (Biraz daha kaldırı, biraz sağa, biraz sola) der-ken sağ eli şeride ağaçla birlikte uzanverince ah anam, diye feryadı bastı. Sağ elinin orta

parmağının ikisi şeridin soğuk, duyusuz de-mir tablası üstüne düşüverdi. Koşuşmalar, ba-ğırmlar ve hastane, ikinci gün fabrikanın ka-pısına sabah güneşi vurduğunda Metin'in kar-deşi abisinin yeni boyanmış ayakkabılarını, el-biselerini götürüyordu.

— Bana Osman'ı çağır, dedi, atölye şefi. Talâş küfelerinin altında makinaların arasın-da parçaları ayırmaktan, kamyon boşaltmaktan bağırıp çağırılmaktan bezmiş, kavruk yüzlü gülmeyi çoktan unutmuş 14-15 yaşlarındaki Os-man iki eli yanına sarmış, korka korka içeriye girdi ne var anlamında ürkek çökmüş gözlerle atölye şefine baktı:

— Buyurun efendim, dedi.

— Sana dün elli lira fazla avans vermişim onu geri ver bana para lazım diye konuştu keskin bir sesle şef

— Abi biliyorsun babam felçli. Onu bu-gün hastahaneden taburcu ediyorlar almazsam kapıya atıverirler. Eve kadar getirecek arabe param yok ne olur bu sefer almada çalıştığımı aybaşımda kesersin zaten sana borçlu olmuyo-rumki. «Olmaz» dedi şef. Aybaşına hepsini a-lırsın para lazım bana Osman yavaş yavaş ce-binden terli kir içinde bir mendile sarılı para-yı çıkardı masanın üzerine koydu. Talâş küfe-sini sırtlayarak içini çeke çeke makina daire-sine yollandı. Atölye şefi cebinden çıkardığı bir tomar yüzütlük liralardan içine Osmandan al-dığı 50 lirayda yerleştirdi, telefonu açtı 300 torba çimento daha istedi apartmanın altıncı katını çıkıyordu. Bütün bu çilelere bu sudan ucuz ücret karşılığında rağmen bir baş dönme-si hızıyla yürüyüp giden işler bitince ne par-mağı doğranan Metin ne çırak Osman ve ne de veremli Halit kalır atölyede.

Günlerce sokaklarda iş arama ona buna yalvarma ve nihayet üç beş aylık devamsız iş-ler... ve sonra oradaında kapı dışarı edilme-ler ağaç işçilerinin katkısız çilesi bunlar sigor-tasız sözleşmesiz devamsız sosyal haklardan yoksun, kendi kaderine terk edilmiş, gü-y: memleketimin insanları bunlar.

Çare Hamdi ustanın ve bunun gibi yüz-lerce binlerce kalfanın hattâ çırığın arzuladı-ğı tek çare kooperatifleşmek. Bundan sonrada ne geleceğin ve ne de çoluk çocuğunun mu-kadderatı patronun iki dudağının arasında kalmaz ne sokaklara atılırsın ne de iligine ka-dar sömürülürsün.

anadolu yayınları

★ L. Seve: Felsefe ve Siyaset

Türkçesi: Müntakim Öçmen. Fiyatı 7,50 TL.

★ H. Lefebvre: KARL MARX Hayatı ve Eserleri

Türkçesi: M. Reşat Baraner. Fiyatı 12,50 TL.

★ G. Cogniot: İLK ÇAĞ MATERİYALİZMİ

Türkçesi: Sevim Belli. Fiyatı 10 TL.

★ J. P. Sartre: KÜBA'YI ANLATIYOR

Türkçesi: Şahin Alpay. Fiyatı 12,50 TL.

★ J. J. Rousseau: İNSANLAR ARASINDAKİ EŞİTSİZLİĞİN KAYNAĞI

Türkçesi: Erdoğan Başar. Fiyatı 10 TL.

★ G. Martin: 1848 DEVRİMİ

Türkçesi: Sevim Belli. Fiyatı 7,5 TL.

★ A. Barjonet: EKONOMİ POLİTİK NEDİR?

Türkçesi: Erdoğan Başar. Fiyatı 5 TL.

Dağıtım:
ANADOLU YAYINLARI LTD. ŞTİ.

P. K. 288 Bakanlıklar — ANKARA

TEKİN YAYNIEVİ:

Ankara Cad. 51 İSTANBUL

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ★ Sahibi: Şerif Tekben ★ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Say ★ İdare yeri Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Cad-desi No: 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ★ Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Meş-rutiyet Caddesi Altın Han No: 17 ★ Dizgi ve baskı: Son Telgraf Matbaası, İstanbul, Telefon: 27 54 12 ★ İstanbul dağıtımı: Fuat Bute. Ankara Cad. No. 34.

Telefon: 27 89 49 ★ Ankara dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Koope-ratifi ★ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özışman, İzmir ★ Anadolu dağıtım: Sabri Özakar, İstanbul, Telefon: 27 23 68 ★ Yıllık aboneli: Yurt içi 20 TL. Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL. ★ İlan santimi 20 TL. Yayın İlanları % 50 indirimlidir.